

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

ÚČETNICTVÍ VERSUS DAŇOVÁ EVIDENCE INDIVIDUÁLNÍHO PODNIKATELE

ACCOUNTING VERSUS TAX RECORDS OF INDIVIDUAL ENTREPRENEURS

Student: Schoupalová Eva

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Kryšková Šárka, Ph.D.

Ostrava 2012

Zadání bakalářské práce

Student: **Eva Schoupalová**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Specializace: 02 Účetnictví a daně
Téma: **Účetnictví versus daňová evidence individuálního podnikatele**
Accounting versus Tax Records of Individual Entrepreneurs

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Legislativní rámec podnikání individuálního podnikatele v České republice
3. Účetnictví versus daňová evidence
4. Daňové a legislativní dopady metod v praktickém pojetí
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HAKALOVÁ, Jana a Yveta PŠENKOVÁ. *Daňová evidence*. 1. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2008. 104 s. ISBN 978-80-248-1798-9.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů*. 1. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2009. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.

VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

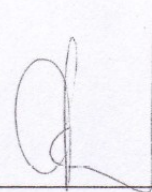

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Ing. Šárky Kryškové, Ph.D., uvedla jsem v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje a uvedené přílohy jsem sama upravila a doplnila.

V Ostravě, 11. května 2012

A handwritten signature in dark ink, consisting of a large, stylized 'S' followed by a vertical line and a horizontal stroke at the bottom.

podpis autora

OBSAH

1	Úvod.....	6
2	Legislativní rámec podnikání individuálního podnikatele v České republice	8
2.1	Individuální podnikatel z pohledu živnostenského zákona	9
2.2	Zákon o pojistném na sociální zabezpečení.....	10
2.3	Zákon o veřejném zdravotním pojištění	12
2.4	Zákon o dani z příjmů.....	14
2.5	Zákon o dani z přidané hodnoty.....	16
2.6	Zákon o silniční dani	21
2.7	Zákon o dani z nemovitostí.....	22
2.8	Daň dědická, daň darovací a daň z převodu nemovitostí	24
2.9	Daňový řád.....	25
3	Účetnictví versus daňová evidence.....	28
3.1	Daňová evidence příjmů a výdajů fyzických osob.....	28
3.1.1	Daňová evidence fyzických osob dle zákona o dani z příjmů	29
3.1.2	Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti	30
3.1.3	Výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů	30
3.1.4	Základ daně.....	33
3.1.5	Položky odčitatelné od základu daně a slevy na dani	34
3.1.6	Daňová povinnost.....	35
3.1.7	Výdaje uplatňované procentem z příjmů.....	36
3.1.8	Přechod ze skutečných výdajů na paušální výdaje	37
3.1.9	Podnikatel jako účastník sdružení bez právní subjektivity.....	37
3.1.10	Spolupracující osoby dle § 13 Zákona o dani z příjmů	37
3.1.11	Archivace dokladů daňové evidence	38
3.2	Účetnictví podnikatelů.....	39

3.2.1	Účetnictví ve zjednodušeném rozsahu	40
3.2.2	Vyhláška č. 500/2002 Sb. a české účetní standardy	41
3.2.3	Podstata vedení účetnictví	42
3.2.4	Účetní závěrka.....	44
3.2.5	Archivace účetních dokladů.....	45
4	Daňové a legislativní dopady metod v praktickém pojetí.....	47
4.1	Daňová evidence v praktickém příkladu	47
4.1.1	Nákup a prodej zboží v daňové evidenci.....	47
4.1.2	Mzdové náklady a pojistné v daňové evidenci	49
4.1.3	Dlouhodobý majetek v daňové evidenci	50
4.1.4	Služby v daňové evidenci	51
4.1.5	Pokladna v daňové evidenci	53
4.1.6	DPH v daňové evidenci	54
4.1.7	Inventarizace daňové evidence na konci zdaňovacího období	54
4.2	Vedení účetnictví v praktickém příkladu.....	56
4.2.1	Pořízení dlouhodobého majetku.....	57
4.2.2	Nákup a prodej zboží a materiálu v účetnictví.....	57
4.2.3	Finanční účty v účetnictví.....	58
4.2.4	Zúčtovací vztahy v účetnictví	59
4.2.5	Přechodné účty aktiv a pasiv	61
4.2.6	Kapitálové účty a dlouhodobé závazky	62
4.2.7	Daň z přidané hodnoty v účetnictví.....	62
4.2.8	Inventarizace a účetní závěrka v účetnictví	63
4.3	Optimalizace daňové povinnosti v praxi	64
5	Závěr	70
	Seznam použité literatury	74
	Seznam zkratk	76

Prohlášení o použití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

1 ÚVOD

Počet podnikatelů v České republice rok od roku stoupá, jen za prvních šest měsíců roku 2011 se jejich počet zvýšil o třicet čtyři tisíce a dosahuje počtu 2,267.762. Od roku 2008 přibývají podnikatelé tempem zhruba šedesát tisíc subjektů za rok. Roste také počet podnikatelů cizinců, kterých v současné době působí v České republice 93.621. Z analýz Českého statistického úřadu sice vyplývá, že ve více než polovině případů se jedná o neaktivní subjekty, přesto počet aktivních podnikatelů v České republice činí něco přes milion. Významný podíl na počtu registrovaných podnikatelů mají především podnikající fyzické osoby, kterých ministerstvo eviduje k 30. 6. 2011 1 932 952, na konci března roku 2012 jejich počet přesahuje 1 961 milionů, tedy meziročně se počet zvýšil o 40 690.

Individuální podnikatel je podnikatel, který podniká sám jako fyzická osoba, tak i podnikatel jako společník v některé z právnických osob (společnostech), který nemá k dispozici kvalitní management, ale sám nebo s několika společníky řídí svou společnost. Individuální podnikatel jednak vystupuje jako majitel (spolumajitel) podnikatelského subjektu, a současně sám zodpovídá za řízení tohoto subjektu. V ideálním případě je individuální podnikatel cílevědomá a nezávislá osoba s odvážnou a iniciativní povahou. Úspěšný individuální podnikatel je intelektuálně dovedný, má schopnost řešit problémy, má jasno v myšlení, je předvídavý, je rozvážný a oplývá značnou dávkou energie. Úspěšný podnikatel disponuje jednoduchým a realizovatelným podnikatelským plánem a pro tento plán je schopen nadchnout případné zaměstnance své společnosti. Úspěšný podnikatel je spolehlivý, na zaměstnance a spolupracovníky působí přesvědčivě a k obchodním partnerům přistupuje jako seriózní partner. Úspěšný podnikatel disponuje právním vědomím, nadprůměrnými znalostmi, související s jeho oborem a má alespoň základní přehled o hospodářské situaci v zemi, ve které se věnuje podnikání. Úspěšný podnikatel cítí sounáležitost se svou firmou a do podnikání je ochoten vložit část svého osobního majetku.

Na začátku všech úvah o podnikání je zcela jistě podnikatelský záměr, tedy co bude podnikatel prodávat, vyrábět, či jakou službu bude nabízet, v jakém regionu se bude pohybovat, jaká šíře nabízeného sortimentu odpovídá jeho produkčním možnostem či jaká kategorie zákazníků bude slyšet na jeho nabídku. Ovšem z praxe účetních firem i samostatných účetních je víc než zřejmé, že úvahy o právních aspektech podnikání, povinnostech vyplývajících z nejrůznějších zákonů, které zasahují do sféry podnikání

individuálního podnikatele, některé podnikatele ovlivňují jen okrajově a že podnikatelé nezvažují všechny důsledky, které z neznalosti či nesplnění všech zákonných povinností plynou.

Cílem této bakalářské práce je přehledné vymezení všech podmínek podnikání fyzických osob v České republice, právních aspektů, možností vedení dokladové evidence formou daňové evidence či účetnictví, podmínek, za jakých se podnikatel může rozhodnout o uplatnění výdajů paušální částkou, rozdělení příjmů a výdajů na spolupracující osoby, či podmínky, za jakých účtují osoby v rámci občanského sdružení a podobně. Na základě těchto skutečností pak tato bakalářská práce ukáže rozdíly mezi vedením daňové evidence a účetnictvím.

Druhá kapitola této práce je zaměřena na přehledné shrnutí legislativního rámce podnikání v České republice z pohledu jednotlivých zákonů, kterými se musí podnikatel při svém podnikání řídit. V rámci jednotlivých zákonů je v této kapitole upozorněno na změny platné v roce 2012 a taktéž na připravované změny našimi zákonodárci. Snahou této kapitoly je vyjmout z celé řady zákonných norem nejdůležitější informace jako základ pro pochopení problematiky rozdílnosti vedení daňové evidence a účetnictví a následných daňových dopadů.

Ve třetí kapitole se bakalářská práce zaměří na konfrontaci účetnictví versus daňová evidence, na objasnění zákonných podmínek vedení daňové evidence a účetnictví, porovná rozdíly účtování jednotlivých účetních případů, rozdíly ve zpracování inventarizačních a závěrkových prací a zdůrazní zásady při zpracování mimořádných případů, jako je přechod z daňové evidence na vedení účetnictví a podobně.

Čtvrtá kapitola této bakalářské práce na konkrétních případech převádí uvedené teoretické zásady do praktických příkladů účtování v rámci vedení daňové evidence a účetnictví, tak aby bylo možno vysledovat rozdíly v těchto metodách zpracování dokladů, rozdíly v podmínkách daňové uznatelnosti příjmů a výdajů a s tím související dopad na daňový základ podnikatele.

Závěr této práce je určen ke shrnutí celé problematiky, jsou v něm analyzovány zjištěné rozdíly jednotlivých metod, poukázáno na zkušenosti z praktického vedení daňové evidence i vedení účetnictví.

2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC PODNIKÁNÍ INDIVIDUÁLNÍHO PODNIKATELE V ČESKÉ REPUBLICE

Z pohledu obchodního zákoníku je podnikatelem osoba zapsaná v živnostenském rejstříku, osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění, podle zvláštních předpisů a osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu [15].

Podnikáním se rozumí soustavná činnost, prováděna samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. S podnikáním souvisí místo podnikání fyzické osoby, kterým je pak dle obchodního zákoníku adresa zapsaná jako její místo podnikání v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem upravené evidenci. Podnikatel fyzická osoba jedná osobně nebo za ni jedná zástupce.

V podnikatelských kruzích je ne vždy správně chápán pojem podnik, někdy zaměňovaný s pojmem firma. Podnik definuje obchodní zákoník jako soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku patří věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží nebo jsou určeny k jeho podnikání. Obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, se pro účely tohoto zákona rozumí majetek (věci, pohledávky, a jiná práva a penězi ocenitelné jiné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k podnikání. Obchodní firma je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Podnikatel je povinen činit právní úkony pod svou firmou. Na podnikatele nezapsaného do obchodního rejstříku se nevztahují ustanovení o firmě, právní úkony je povinen činit, je-li fyzickou osobou, pod svým jménem a příjmením. U svého jména a příjmení nebo názvu může podnikatel nezapsaný v obchodním rejstříku užívat při podnikání odlišující dodatek nebo další označení za předpokladu, že nepůsobí klamavě a jeho užívání je v souladu s právními předpisy i dobrými mravy soutěže, takový dodatek nebo označení není firmou a je chráněn proti nekalé soutěži. Firmou fyzické osoby musí být vždy její jméno a příjmení. Firma fyzické osoby může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání vztahující se zpravidla k této osobě nebo druhu podnikání. Firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě. Podniká-li více osob pod společným jménem bez založení právnické osoby, jsou tyto osoby povinny splnit závazky vzniklé při tomto podnikání společně a nerozdílně. Společné jméno však není firmou [15].

Zahraniční osoby mohou podnikat na území České republiky za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako české osoby, pokud ze zákona nevyplývá něco jiného. Zahraniční osobou pro účely tohoto zákona se rozumí fyzická osoba s bydlištěm mimo území České republiky. Oprávnění zahraniční osoby podnikat na území České republiky vzniká ke dni zápisu této osoby v rozsahu předmětu podnikání zapsaném do obchodního rejstříku. Návrh na zápis podává zahraniční osoba [15].

Dalším pojmem souvisejícím s podnikatelem a podnikáním je obchodní rejstřík. Obchodní rejstřík je veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích. Tento vede k tomu zvláštním právním předpisem určený soud, tedy rejstříkový soud. Rejstříkový soud vede pro každého zapsaného podnikatele zvláštní složku a součástí obchodního rejstříku je sbírka listin. Rejstříkový soud zveřejňuje zápis do obchodního rejstříku, jeho změnu, výmaz nebo uložení listiny do sbírky listin. Zveřejňované údaje rejstříkový soud oznámí nejpozději do jednoho týdne ode dne zápisu příslušnému daňovému orgánu, orgánu státní statistiky a orgánu, který vydal živnostenské nebo jiné oprávnění. Obchodní rejstřík je každému přístupný, každý do něj může nahlížet či si pořizovat kopie a výpisy [15].

Do obchodního rejstříku se mimo zahraniční osoby zapisují fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají bydliště v České republice, pokud o zápis požádají nebo pokud výše jejich výnosů nebo příjmů dosáhla nebo přesáhla v průměru částku sto dvacet milionů Kč za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období.

Mezi údaje zapsané v obchodním rejstříku patří firma, bydliště a místo podnikání, liší-li se od bydliště, předmět podnikání, rodné číslo nebo datum narození, identifikační číslo, které podnikateli přidělí rejstříkový soud, jméno a bydliště prokuristy a způsob, jakým jedná, dále pak další skutečnosti, o kterých to stanoví právní předpis [15].

2.1 INDIVIDUÁLNÍ PODNIKATEL Z POHLEDU ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA

Živnostenský zákon vysvětluje živnost jako soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem. Tento zákon stanovuje všeobecné podmínky, za jakých je povoleno provozovat živnost fyzickými osobami, a to jsou dosažení věku osmnácti let, způsobilost k právním úkonům a bezúhonnost. Zákon dále stanovuje zvláštní

podmínky provozování živnosti, jako je odborná nebo jiná způsobilost, pokud to zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují. Toto doložení odborné nebo jiné způsobilosti se váže k ohlašovaným a koncesovaným živnostem [14].

Živnostenský zákon rozděluje živnosti na ohlašovací a koncesované. Ohlašovací živnost smí být provozována při splnění stanovených podmínek na základě ohlášení a oprávnění provozovat živnost vzniká dnem ohlášení, neboť fyzická osoba, která hodlá provozovat ohlašovací živnost je povinna to ohlásit živnostenskému úřadu, dostatečně určitě a jednoznačně vymezit předmět podnikání, uvede obor činnosti, které bude v rámci svého podnikání vykonávat. Koncesovaná živnost pak smí být provozována na základě koncese ode dne nabytí právní moci o udělení koncese [14].

Systém zahájení podnikání byl zjednodušen natolik, že fyzická osoba může společně s ohlášením živnosti nebo žádostí o koncesi na živnostenském úřadě také podat přihlášku k daňové registraci, oznámit zahájení samostatné výdělečné činnosti, podat přihlášku k důchodovému a nemocenskému pojištění a také podat oznámení podle zákona o veřejném zdravotním pojištění. Živnostenský úřad provede zápis do živnostenského rejstříku do pěti dnů ode dne doručení ohlášení nebo ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese a vydá podnikateli výpis [14].

2.2 ZÁKON O POJISTNÉM NA SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Další ze zákonů, které není možno individuálním podnikatelem opomíjet, a to jak z pozice osoby samostatně výdělečně činné tak i z pozice zaměstnavatele, je zákon o pojistném na sociální zabezpečení. Pojistné jsou povinni platit za podmínek a v rozsahu stanoveném v tomto zákoně jak podnikatelé, tak zaměstnavatelé, tak i zaměstnanci [18].

Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit buďto pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku nezaměstnanosti, pojistné na nemocenské pojištění je platbou dobrovolnou, nebo zálohy a doplatek na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na politiku zaměstnanosti. Zálohy na pojistné se platí na jednotlivé celé kalendářní měsíce a jsou splatné od prvního do dvacátého dne následujícího kalendářního měsíce. Doplatek na pojistném je splatný nejpozději do osmi dnů po dni, ve kterém byl nebo měl být podán přehled o příjmech a výdajích za kalendářní rok, za který se pojistné platí [18].

Podnikatel v pozici zaměstnavatele, tedy pokud zaměstnává zaměstnance, je povinen platit za ně pojistné na nemocenské pojištění, na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Zároveň se stává také plátcem pojištění, který je povinen vyměřit, srazit a odvést pojistné svých zaměstnanců. Zaměstnavatel je povinen odvádět pojistné, které je povinen platit zaměstnanec. Pojistné odvedené za zaměstnance srazí zaměstnavatel z jeho příjmů, které mu zúčtoval. Zaměstnavatel je povinen sám spočítat pojistné, které je povinen odvádět [18].

Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období. Vyměřovacím základem podnikatele jako zaměstnavatele je úhrn vyměřovacích základů jeho zaměstnanců, rozhodným obdobím je pak kalendářní měsíc, za který se pojistné platí. Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné je nejméně padesát procent daňového základu z příjmů z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti a to i v případě, že příjmy jsou osvobozeny od daně z příjmů. Rozhodným obdobím je kalendářní rok, za který se pojistné a příspěvek platí. Výše zálohy na pojistné se stanoví procentní sazbou z měsíčního vyměřovacího základu. Pojistné se odvádí na účet příslušné správy sociálního zabezpečení [18].

Změny v sociálním pojištění v roce 2012

- Minimální záloha na důchodové pojištění při výkonu hlavní činnosti pro rok 2012 činí 1 836 Kč. Nová výše je odvozena jako 29,2 % z minimálního měsíčního vyměřovacího základu 6 285 Kč. Minimální roční vyměřovací základ u osoby samostatně výdělečně činné vykonávající hlavní činnost činí 75 420 Kč.
- Maximální vyměřovací základ pro rok 2012 je stanoven na částku 1 206 576 Kč. Z toho odvozený maximální měsíční vyměřovací základ činí 100.548 Kč. Maximální záloha na pojistné je tedy ve výši 29 361 Kč, minimální roční vyměřovací základ u osoby samostatně výdělečně činné vykonávající hlavní činnosti pak 75 420 Kč (12 krát 6 285 Kč).
- Osoba samostatně výdělečně činná vykonávající vedlejší činnost musí letos platit minimální zálohy ve výši 735 Kč, pokud jejich daňový základ za minulý rok dosáhne rozhodné částky, která zakládá povinnost se účastnit důchodového pojištění. Pro 12 měsíců činnosti v minulém roce 2011 to je částka 59 374 Kč. Pro letošní rok je rozhodná částka zvýšena na 60 329 Kč.

- Nově podléhají odvodu pojistného na zdravotní pojištění dohody o provedení práce, pokud odměna přesáhne částku 10 000 Kč měsíčně.

2.3 ZÁKON O VEŘEJNÉM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ

I další ze zákonů, a tím je zákon o veřejném zdravotním pojištění, klade na individuálního podnikatele povinnost platit pojistné. Tento zákon hned v úvodu definuje, že pojištěnec je plátcem pojistného, pokud je osobou samostatně výdělečně činnou, tedy osobou podnikající v zemědělství, osobou provozující živnost, osobou provozující podnikání podle zvláštních předpisů, osobou vykonávající uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost na základě autorskoprávních vztahů nebo osobou vykonávající nezávislé povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů [19].

Dále tento zákon říká, že pokud podnikatel fyzická osoba, která je plátcem příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků podle zvláštního právního předpisu, zaměstnává zaměstnance a má trvalý pobyt na území České republiky, jako zaměstnavatel je plátcem části pojistného za své zaměstnance z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků. Zaměstnáním se pro účely zdravotního pojištění rozumí činnost zaměstnance, ze které mu plynou od zaměstnavatele příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků zdaňované podle zvláštního právního předpisu.

Pojistné se platí pojišťovně, u které je pojištěnec pojištěn. Povinnost platit pojistné vzniká podnikateli dnem zahájení samostatně výdělečné činnosti, povinnost podnikatele jako zaměstnavatele platit část pojistného za své zaměstnance vzniká dnem nástupu zaměstnance do zaměstnání a zaniká dnem skončení zaměstnání. Pojistné za zaměstnance platí z jedné třetiny zaměstnanec a ze dvou třetin podnikatel jako zaměstnavatel [19].

Podmínky placení pojistného stanoví Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. Výše pojistného činí 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období. Vyměřovacím základem u osoby samostatně výdělečně činné je 50 % příjmů z podnikání a z jiné samostatně výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení [19].

V případě rozdělení příjmů a výdajů mezi spolupracující osoby se za příjem ze samostatně výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení u spolupracující osoby a u osoby samostatně výdělečně činné, která vykonává

samostatnou výdělečnou činnost se spolupracující osobou (spolupracujícími osobami), považuje její podíl na společných příjmech u osoby samostatně výdělečně činné, která je současně též spolupracující osobou, též její podíl na společných příjmech [19].

Přestože jsem se ve své praxi s poplatníkem daně z příjmů stanovené paušální částkou nesetkala, jistě nebude na škodu uvést v této bakalářské práci, že za příjem ze samostatné výdělečné činnosti se u osoby samostatně výdělečně činné, která je poplatníkem daně z příjmů stanovené paušální částkou podle zvláštního právního předpisu, považuje, jde-li o příjmy z činnosti podléhající dani z příjmů stanovené paušální částkou, předpokládaný příjem a za výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení se považují předpokládané výdaje za takový rok [19].

Osoba samostatně výdělečně činná je povinna odvést pojistné z vyměřovacího základu, kterým je 50 % příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení, nejvýše však z maximálního vyměřovacího základu. Je-li vyměřovací základ nižší než minimální vyměřovací základ, je osoba samostatně výdělečně činná povinna odvést pojistné z minimálního vyměřovacího základu. Minimálním vyměřovacím základem se rozumí dvanáctinásobek 50 % průměrné mzdy, maximálním vyměřovacím základem je částka ve výši sedmdesátidvounásobku průměrné mzdy [19].

Změny ve zdravotním pojištění v roce 2012

- Minimální měsíční vyměřovací základ pro rok 2012 je 12 568,50 Kč. Z toho minimální měsíční záloha na pojistné je po zaokrouhlení rovna částce 1 697 Kč.
- Maximální vyměřovací základ v roce 2012 bude činit 1 809 864 Kč, maximální měsíční vyměřovací základ bude 150 822 Kč a maximální záloha na pojistné je stanovena na 20 361 Kč. Tato nová maximální výše zálohy na pojistné bude pro OSVČ platná až od měsíce, ve kterém podají nebo by měly podat Přehled za rok 2011.
- Maximální vyměřovací základ pro rok 2012 ve výši 1 809 864 Kč platí i pro zaměstnance.
- Nově podléhají odvodu pojistného na zdravotní pojištění dohody o provedení práce, pokud odměna přesáhne částku 10 000 Kč měsíčně.
- Stát bude platit pojistné na zdravotní pojištění za osobu na rodičovské dovolené, ať to bude otec nebo matka dítěte.

- Od roku 2012 je prodloužena lhůta práva na vrácení přeplatku na pojistném a taktéž práva pojišťovny předepsat dlužné pojistné, na dobu 10 let.

2.4 ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ

Zákon o dani z příjmů ve své první části řeší zdanění příjmů fyzických osob. Definuje zde poplatníka jako fyzickou osobu, která má na území České republiky bydliště, nebo se zde obvykle zdržuje, a tato má pak daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí, Nerezidenti zdaňují jen příjmy, plynoucí ze zdrojů v České republice. Je nutno podotknout, že příjmem dle tohoto zákona je příjem peněžní i nepeněžní dosažený i směnou [4], [17].

Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti řeší paragraf sedm. Tento paragraf definuje příjmy z podnikání, kterými jsou příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti, příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů, podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku. Dále pak příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, kterými jsou příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem, příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů, příjmy znalce, tlumočníka, zprostředkovatele kolektivních sporů, zprostředkovatele kolektivních a hromadných smluv podle autorského zákona, rozhodce za činnost podle zvláštních právních předpisů, příjmy z činnosti insolvenčního správce, včetně příjmů z činnosti předběžného insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce, odděleného insolvenčního správce a zvláštního insolvenčního správce, které nejsou živností ani podnikáním podle zvláštního právního předpisu, příjmy z pronájmu majetku zařazeného v obchodním majetku [4], [17].

Dílčím základem daně z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti je rozdíl mezi příjmy a výdaji na dosažení, zajištění a udržení příjmů. V praxi to vypadá tak, že pro zjištění dílčího daňového základu je nutno vystavit výkaz o příjmech a výdajích, ve kterém jsou vykázány příjmy a výdaje dle peněžního deníku, následně je provedena uzávěrková úprava příjmů a výdajů.

Zákon o dani z příjmů však umožňuje mimo uplatnění výdajů prokazatelně vynaložených na dosažení, zajištění a udržení příjmů také možnost uplatnění výdajů procentem z příjmů:

- a) **80 %** z příjmů ze zemědělské výroby, z lesního a vodního hospodářství a ze živností řemeslných
- b) **60 %** z příjmů ze živností mimo živností řemeslných
- c) **40 %** z příjmů z jiného podnikání podle zvláštních předpisů, z příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti (příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem, příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů a příjmy z činnosti insolvenčního správce, včetně příjmů z činnosti předběžného insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce, odděleného insolvenčního správce a zvláštního insolvenčního správce, které nejsou živností ani podnikáním podle zvláštního právního předpisu)
- d) **30 %** z příjmů z pronájmu majetku zařazeného v obchodním majetku.

Uplatní-li poplatník výdaje podle odstavce 7, má se za to, že v částce výdajů jsou zahrnuty veškeré výdaje poplatníka vynaložené v souvislosti s dosahováním příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Poplatník, který uplatňuje výdaje podle odstavce 7, je povinen vždy vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností [4], [17], [2].

Změny v zákoně v roce 2012

- Daňové zvýhodnění na dítě je zvýšeno na částku 13 404 Kč.
- Maximální výše daňového bonusu činí 60 300 Kč, měsíčně pak 5 025 Kč.
- Sleva na poplatníka pro rok 2012 činí 24 840 Kč.
- Zrušeno osvobození příspěvku na bydlení vojáků.
- Odměny členů statutárních orgánů se stávají daňově účinnými.
- Úroky z vkladů na účtu stavebního spoření jsou zdaněny shodně jako úroky z vkladů na jiných nepodnikatelských účtech fyzických osob (15 % zvláštní sazbou daně).
- Zaměstnavatelé budou povinni krátit zaměstnanci stravné v případě bezplatného poskytnutí jídla na pracovní cestě (tuzemské i zahraniční), a to za každé bezplatně poskytnuté jídlo. Podnikatelé jsou však nadále oprávněni uplatnit nižší než stanovené

krácení stravného, ale pouze pokud tak výslovně určí nebo dohodnou před vysláním na pracovní cestu. Nižší krácení ovšem bude považováno za zdanitelný příjem zaměstnance.

- Došlo ke změně znění ustanovení, podle kterého je daňovým výdajem hodnota pohledávky u osob vedoucích účetnictví.
- Na straně zaměstnavatelů jsou výdajem výdaje na pracovnělékařské služby poskytované poskytovatelem těchto služeb (namísto dřívější závodní preventivní péče) v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy a nehrazeném zdravotní pojišťovnou.
- Osvobození příjmů z vsazených částek z provozovaných loterií a jiných podobných her bylo zrušeno.
- Je snížen odpočet na bytovou výstavbu z 300 000 Kč na 80 000 Kč, odpočet se nebude krátit podle měsíců, ve kterých poplatník úroky platil.

2.5 ZÁKON O DANI Z PŘIDANÉ HODNOTY

Vznik plátcovství daně

Zákon číslo 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty v § 6 hovoří o osobách osvobozených od uplatnění daně. Pokud je tedy podnikatel osobou povinnou k dani, má sídlo nebo místo podnikání v tuzemsku a jeho obrat z prodeje zboží, služeb a nemovitostí přesáhne částku jeden milion korun za nejvýše dvanáct bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců, přestává být osobou osvobozenou od uplatňování daně a stává se plátcem daně z přidané hodnoty a to od prvního dne třetího měsíce následujícího po měsíci, ve kterém překročil stanovený obrat. Podnikatel, jehož obrat překročil výše uvedenou částku, je povinen podat přihlášku k registraci do 15 dnů po skončení kalendářního měsíce, ve kterém tento limit překročil. Obrat tento zákon definuje jako souhrn úplat bez daně, včetně dotace k ceně, které osobě povinné k dani náleží za uskutečnění plnění, kterými jsou dodání zboží, převod nemovitosti a poskytnutí služby, s místem plnění v tuzemsku. Do obratu se nezahrnuje úplata z prodeje dlouhodobého majetku. Tyto úplaty jsou zákonem dále členěny na úplaty za zdanitelná plnění, úplaty za plnění osvobozená od daně s nárokem na odpočet a úplaty osvobozené od daně bez nároku na odpočet daně [4], [10].

Dále se podnikatel stává plátcem daně z přidané hodnoty, pokud pořizuje zboží z jiného členského státu v tuzemsku a hodnota pořízeného zboží bez daně v kalendářním roce převyšuje částku 326.000 Kč. Do celkové hodnoty pořízeného zboží se nezapočítává hodnota

nového dopravního prostředku a hodnota zboží, které je předmětem spotřební daně. Pokud tedy hodnota zboží překročí výše uvedenou částku, je podnikatel povinen přiznat a zaplatit daň z pořízeného zboží.

Pokud podnikatel pořídí v tuzemsku z jiného členského státu nový dopravní prostředek nebo zboží, které je předmětem spotřební daně, pak se stává plátcem daně z přidané hodnoty dnem prvního pořízení tohoto zboží.

Podnikatel se stává plátcem daně z přidané hodnoty také v případě, kdy mu je poskytnuta služba s místem plnění v tuzemsku osobou povinnou k dani neusazenou v tuzemsku, a to dnem poskytnutí této služby. Je povinen přiznat a zaplatit daň již ze služby poskytnuté tento den. Tato povinnost vyplývá z principu základního pravidla, kdy je místem plnění při poskytnutí služby do jiného členského státu osobě povinné k dani osobou povinnou k dani sídlo, místo podnikání nebo provozovna příjemce služby.

V neposlední řadě se podnikatel stává plátcem daně, pokud je mu dodáno zboží s instalací nebo montáží, nebo dodán plyn nebo elektřina osobou povinnou k dani neusazenou v tuzemsku. Plátcem se stává dnem dodání zboží a je povinen přiznat a zaplatit daň již ze zboží dodaného v tento den.

Podnikatel se sídlem nebo místem podnikání v tuzemsku, který poskytuje služby s místem plnění v jiném členském státě, se stává plátcem dnem poskytnutí těchto služeb.

Zákon o dani z přidané hodnoty dává podnikateli možnost podat dobrovolnou přihlášku k registraci, v tomto případě se plátcem daně stává datem účinnosti registrace uvedeným na rozhodnutí o registraci [4], [10].

Nesplnění registrační povinnosti

Zákon o dani z přidané hodnoty pamatuje v § 98 na stanovení daně při nesplnění registrační povinnosti, v takovém případě stanoví správce daně daň náhradním způsobem ze základu daně, kterým je souhrn úplat náležejících podnikateli za uskutečněná zdanitelná plnění, která byla uskutečněná bez daně za období, kdy měl být podnikatel plátcem. Správce daně použije při stanovení výše daně sazbu daně platnou ke dni uskutečnění zdanitelného plnění. Daň stanovená náhradním způsobem je splatná do 30 dnů ode dne doručení platebního výměru [4], [10].

Zdaňovací období

Zdaňovacím obdobím je kalendářní čtvrtletí, pokud obrat plátce daně za předcházející kalendářní rok nedosáhl 10 000 000 Kč. Pokud obrat plátce za předcházející kalendářní rok dosáhl 10 000 000 Kč, pak je zdaňovacím obdobím kalendářní měsíc.

Podnikatel, jenž je čtvrtletním plátcem má možnost, pokud jeho obrat za předchozí kalendářní rok dosáhl alespoň částky 2 000 000 Kč, zvolit si za zdaňovací období kalendářní měsíc, pokud tuto změnu oznámí správci daně nejpozději do 31. ledna příslušného roku [4], [10].

Evidence pro daňové účely

Podnikatel je povinen vést evidenci vztahující se k daňové povinnosti v členění na přijatá a uskutečněná plnění, tak aby sestavil daňové přiznání a pokud uskutečňuje dodání zboží nebo poskytnutí služby do jiného členského státu osobě registrované k dani, pak aby sestavil souhrnné hlášení.

Podnikatel je také povinen vést evidenci uskutečněných plnění, která jsou osvobozená od daně nebo nejsou předmětem daně. Také je povinen vést evidenci obchodního majetku, a to v rámci účetnictví nebo samostatně. Pokud podnikatel pořizuje zboží z jiného členského státu, pak je povinen vést evidenci o hodnotě pořízeného zboží z jednotlivých členských států [4], [10].

Sazby daně u zdanitelného plnění

U zdanitelného plnění nebo přijaté úplaty se uplatňuje v roce 2012 základní sazba ve výši 20 % nebo snížená sazba ve výši 14 %. Pro rok 2013 je prozatím připravena jednotná sazba 17,5 %.

U zdanitelného plnění se uplatní sazba daně platná ke dni vzniku povinnosti přiznat daň. U přijaté úplaty za zdanitelné plnění se uplatní sazba daně platná ke dni vzniku povinnosti přiznat daň z přijaté úplaty. U zboží a služeb se uplatňuje základní sazba daně, pokud je zboží uvedeno v příloze číslo 1, u tepla a chladu, se uplatňuje snížená sazba daně, pokud je služba uvedena v příloze číslo 2, pak se u ní uplatňuje také snížená sazba daně. U převodu nemovitostí se uplatňuje základní sazba daně [4], [10].

Nárok na odpočet při registraci a zrušení registrace

Podnikatel, který se stal plátcem, má nárok na odpočet daně u přijatého zdanitelného plnění pořízeného před datem registrace, pokud toto plnění bylo k datu registrace součástí jeho obchodního majetku, zboží, nemovitosti nebo služby nesmějí být pořízeny před lhůtou delší než 12 měsíců před datem registrace.

Při zrušení registrace je podnikatel povinen snížit uplatněný nárok na odpočet daně u majetku, který je ke dni zrušení registrace jeho obchodním majetkem a u kterého uplatnil nárok na odpočet daně nebo jeho část [4], [10].

Daňové přiznání a splatnost daně

Podnikatel jako plátce daně je povinen do 25 dnů po skončení zdaňovacího období podat daňové přiznání na předepsaném tiskopisu, a to bez ohledu na to, zda mu vznikla daňová povinnost nebo daňový odpočet. Vlastní daňová povinnost je splatná ve lhůtě pro podání daňového přiznání. U daně vyměřované v souvislosti s dovozem zboží je splatnost daně stanovena celními předpisy [4], [10].

Zrušení registrace

O zrušení registrace může podnikatel jako plátce daně požádat nejdříve po uplynutí jednoho roku od data účinnosti registrace uvedeného na rozhodnutí o registraci, pokud jeho obrat nepřesáhl za nejbližších předcházejících 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců částku 1 000 000 Kč a pokud celková hodnota zboží pořízeného z jiného členského státu nepřekročila v běžném kalendářním roce částku 326 000 Kč a tato hodnota nebyla překročena ani v roce minulém.

Pokud obrat podnikatele nepřesáhl za nejbližší tři po sobě jdoucí kalendářní měsíce částku 250 000 Kč, může požádat nejdříve po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy se stal plátcem, o zrušení registrace.

Také správce daně může podnikateli zrušit registraci k dani z přidané hodnoty, pokud ten neplní své povinnosti vyplývající ze zákona, uskutečňuje pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně, přestane být osobou povinnou k dani nebo po dobu dvanácti po sobě následujících měsíců neuskutečnil plnění bez udání důvodů správci daně [4], [10].

Režim přenesení daňové povinnosti

Novela zákona o DPH s účinností od 1. 1. 2012 rozšiřuje dle § 92a až § 92f režim přenesení daňové povinnosti o poskytnutí stavebních nebo montážních prací, což znamená, že daň z tohoto plnění nebude odvádět poskytovatel plnění, ale plátce, kterému bylo plnění poskytnuto. Pokud však bude plnění poskytnuto neplátcům, pak bude uplatňována daň jako doposud, tedy poskytovatel uskutečněné plnění zdaní a daň odvede správci daně.

Doposud bylo přenesení daňové povinnosti aplikováno v rámci tuzemských plnění na dodání zlata a dodání odpadu. Toto rozšíření souvisí se snahou zákonodárců zabránit daňovým podvodům. U stavebních prací příjemci stavebních prací uplatňovali nárok na odpočet daně, poskytovatelé stavebních prací daň nepřiznali, nebo přiznali, ale nezaplatili, což mělo za následek vysoké daňové úniky. Režimem přenesení daňové povinnosti na příjemce služby dojde k tomu, že příjemce daň odvede a zároveň si ji uplatní.

Změny v zákoně v roce 2012

- Základní sazba DPH zůstává ve výši 20 %.
- Snížená sazba DPH je zvýšena na 14 %.
- Zpřesnění znění § 75 odst. 4 ZDPH upravujícího opravu odpočtu daně uplatněného v poměrné výši v návaznosti na skutečné použití přijatého plnění, Oprava odpočtu se nově váže ke kalendářnímu roku, kdy je plátce oprávněn nárok na odpočet daně uplatnit.
- Nově zaveden režim přenesení daňové povinnosti z dodavatele na odběratele u stavebních a montážních prací uskutečněných v tuzemsku mezi plátcí DPH, které odpovídají číselnému kódu klasifikace produkce CZ-CPA 41 až 43. A to bez ohledu na to, zda se jedná o služby nebo dodání zboží s montáží.
- Prodloužení lhůty pro úpravu odpočtu daně u technického zhodnocení nemovitostí z pěti na 10 let.
- Odběratel ručí za daň nezaplacenou dodavatelem, odběratel je od r. 2012 ručitelem navíc i v případě, že úplatu za dodávku uhradí dodavateli na účet u cizí banky.

2.6 ZÁKON O SILNIČNÍ DANI

Zákon ČNR č. 16/1993 Sb., o dani silniční definuje předmět daně silniční jako silniční motorové vozidlo a jeho přípojně vozidlo registrované a provozované v České republice, je-li používáno k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti a pak bez ohledu na to, zda je vozidlo používáno k podnikání, je předmětem daně vozidlo s největší povolenou hmotností nad 3,5 tuny, určené výlučně k přepravě nákladů a registrované v České republice.

Poplatníkem daně silniční je fyzická osoba, která je provozovatelem vozidla registrovaného v České republice v registru vozidel a je zapsána v technickém průkazu. Poplatníkem daně silniční je také zaměstnavatel, pokud vyplácí cestovní náhrady svému zaměstnanci za použití osobního automobilu nebo jeho přípojně vozidla.

Základem daně silniční je

- a) zdvihový objem motoru cm^3 u osobních automobilů,
- b) součet největších povolených hmotností na nápravy v tunách a počet náprav u návěsů,
- c) největší povolená hmotnost v tunách a počet náprav u ostatních vozidel.

Sazba daně se u vozidel snižuje

- a) o **48 %** po dobu následujících 36 kalendářních měsíců od data jejich první registrace,
- b) o **40 %** po dobu následujících dalších 36 kalendářních měsíců a
- c) o **25 %** po dobu následujících dalších 36 kalendářních měsíců.

Nárok na příslušné snížení sazby daně vzniká počínaje kalendářním měsícem první registrace vozidla a končí u téhož vozidla po 108 kalendářních měsících.

U vozidel registrovaných poprvé v České republice nebo v zahraničí do 31. prosince 1989 se sazba daně zvyšuje o **25 %**.

Podnikatel platí zálohy na daň ve výši jedné dvanáctiny příslušné roční sazby daně za každý kalendářní měsíc, ve kterém u vozidla trvala, vznikla nebo zanikla daňová povinnost, zálohy jsou splatné do 15. dubna, 15. července, 15. října a 15. prosince.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok. Daňové přiznání k silniční dani je podnikatel povinen podat nejpozději do 31. ledna kalendářního roku následujících po uplynutí

zdaňovacího období. Podnikatel je povinen v daňovém přiznání daň sám vypočítat a zaplatit ji správci daně ve lhůtě pro podání přiznání [4], [8].

2.7 ZÁKON O DANI Z NEMOVITOSTÍ

Zákon ČNR č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí se zabývá problematikou daně z pozemků a daně ze staveb.

Dañ z pozemků

Předmětem daně z pozemků jsou pozemky na území České republiky vedené v katastru nemovitostí.

Předmětem daně z pozemků nejsou pozemky zastavěné stavbami:

- a) stavby, pro které byl vydán kolaudační souhlas, nebo stavby užívané před vydáním kolaudačního souhlasu,
- b) stavby způsobilé k užívání na základě oznámení stavebnímu úřadu nebo stavby podléhající oznámení stavebnímu úřadu a užívané,
- c) stavby, pro které bylo vydáno kolaudační rozhodnutí, nebo kolaudačnímu rozhodnutí podléhají a užívané nebo podle dříve vydaných právních předpisů dokončené,
- d) stavby, v nichž jsou byty nebo samostatné nebytové prostory,
- e) lesní pozemky, na nichž se nacházejí lesy ochranné a lesy zvláštního určení,
- f) vodní plochy s výjimkou rybníků sloužících k intenzivnímu a průmyslovému chovu ryb.

Poplatníkem daně z pozemků je vlastník pozemku a dále nájemce pozemku, jde-li o pozemky evidované v katastru nemovitostí zjednodušeným způsobem nebo spravované Pozemkovým fondem České republiky nebo Správou státních hmotných rezerv nebo převedené na základě rozhodnutí o privatizaci na Ministerstvo financí. Uživatel je poplatníkem daně v případě, že vlastník pozemku není znám.

Základem daně u pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů je cena půdy zjištěná násobením skutečné výměry pozemků v m² průměrnou cenou půdy stanovenou ve vyhlášce.

Základem daně u pozemků hospodářských lesů a rybníků s intenzivním a průmyslovým chovem ryb je cena pozemku zjištěná podle platných cenových předpisů nebo součin výměry pozemků a částky 3,80 Kč [4], [12].

Základem daně u ostatních pozemků je skutečná výměra pozemku v m² zjištěná k 1. lednu zdaňovacího období.

Zákon o dani z nemovitostí stanoví sazbu daně pro jednotlivé druhy pozemků a další podmínky výpočtu této daně [4], [12].

Daň ze staveb

Tento zákon stanoví jako poplatníka daně vlastníka stavby, bytu nebo nebytového prostoru.

Předmětem daně ze staveb jsou na území České republiky:

- a) stavby, pro které byl vydán kolaudační souhlas, nebo stavby užívané před vydáním kolaudačního souhlasu,
- b) stavby způsobilé k užívání na základě oznámení stavebnímu úřadu nebo stavby podléhající oznámení stavebnímu úřadu a užívané,
- c) stavby, pro které bylo vydáno kolaudační rozhodnutí, nebo kolaudačnímu rozhodnutí podléhají a užívané nebo podle dříve vydaných právních předpisů dokončené,
- d) byty včetně podílů na společných částech stavby, které jsou evidovány v katastru nemovitostí,
- e) nebytové prostory včetně podílů na společných částech stavby, které jsou evidovány v katastru nemovitostí.

Základem daně ze stavby je výměra půdorysu nadzemní část stavby v m², tedy zastavěná plocha, k 1. lednu zdaňovacího období. Základem daně z bytu nebo ze samostatného nebytového prostoru je výměra podlahové plochy bytu v m² podle stavu k 1. lednu zdaňovacího období, vynásobená koeficientem 1,20 (upravená podlahová plocha).

Paragraf 11 a 12 tohoto zákona stanovují sazby daně pro jednotlivé druhy staveb a způsob výpočtu této daně [4], [12].

Společná ustanovení

Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok. Daňové přiznání je podnikatel jako poplatník povinen podat příslušnému správci daně do 31. ledna zdaňovacího období. Daňové přiznání se nepodává, pokud je podnikatel podal v některém z předchozích zdaňovacích období a ve srovnání s tímto předchozím obdobím nedošlo ke změně okolností rozhodných pro vyměření daně.

Daň z nemovitostí se vyměřuje na zdaňovací období podle stavu k 1. lednu roku, na který je daň vyměřována.

Daň z nemovitostí je splatná u poplatníka daně provozujícího zemědělskou výrobu a chov ryb ve dvou splátkách a to nejpozději do 31. srpna a do 30. listopadu běžného zdaňovacího období.

Daň z nemovitostí je splatná u ostatních poplatníků ve dvou stejných splátkách, a to nejpozději do 31. května a 30. listopadu běžného zdaňovacího období [4], [12].

Změny v zákoně v roce 2012

- zcela nový způsob zdaňování zpevněných ploch pozemků, důvodem této změny byla složitost a náročnost prokazování, zda zpevnění pozemku tvoří nemovitá stavba, či se jedná pouze o povrchovou úpravu pozemku, nyní postačuje, aby plošná stavba na pozemku vznikla v důsledku stavební nebo montážní činnosti, není-li celý pozemek zpevněn stavbou, pak se jeho nezpevněná část zdaňuje sazbou odpovídající druhu pozemku, to znamená jako pozemek ostatní plocha nebo jako zastavěná plocha a nádvoří.

2.8 DAŇ DĚDICKÁ, DAŇ DAROVACÍ A DAŇ Z PŘEVODU NEMOVITOSTÍ

Daní z převodu nemovitostí se musí podnikatel zabývat v případě, pokud se stane prodávajícím tedy převodcem, nebo nabyvatelem nemovitosti, což znamená, že nabude nemovitost při výkonu rozhodnutí, exekuci podle zvláštních právních předpisů, vyvlastněním, vydržením, v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku nebo ve veřejné dražbě, nebo při nabytí nemovitosti na základě smlouvy o zajišťovacím převodu práva v souvislosti s postoupením pohledávky. Také se stane poplatníkem daně z převodu nemovitostí při výměně nemovitosti [4], [13].

Předmětem daně z převodu nemovitostí je úplatný převod nebo přechod vlastnictví k nemovitostem.

Základem daně z převodu nemovitostí je cena zjištěná podle zvláštních právních předpisů, a to i v případě, je-li cena nemovitosti sjednaná dohodou nižší než cena zjištěná. Je-li však cena sjednaná vyšší než cena zjištěná je základem daně cena sjednaná. V případě vydražení nemovitosti při výkonu rozhodnutí, při exekuci nebo ve veřejné dražbě cena dosažená vydražením, v případě vkladu nemovitosti do společnosti s ručením omezeným nebo do akciové společnosti, hodnota určená posudkem znalce podle obchodního zákoníku.

Daň z převodu nemovitostí činí **3 %** ze základu daně [4], [13].

Podnikatel je povinen podat správci daně přiznání k dani z převodu nemovitostí nejpozději do konce třetího měsíce následujícího po měsíci, v němž byl zapsán vklad práva do katastru nemovitostí, nebo bylo vydáno potvrzení o nabytí vlastnictví k vydražené nemovitosti ve veřejné dražbě, nebo nabylo právní moci rozhodnutí o přiklepu a bylo zaplacen nejvyšší podání při výkonu rozhodnutí nebo exekuci, nebo nabyla účinnosti smlouva o úplatném převodu vlastnictví k nemovitosti, která není evidována v katastru nemovitostí, nebo nabyla účinnosti smlouva o postoupení pohledávky.

Součástí daňového přiznání je ověřený opis nebo ověřená kopie smlouvy nebo jiné listiny, kterou se potvrzují nebo osvědčují vlastnické vztahy k nemovitosti, a znalecký posudek o ceně zjištěné podle zvláštních předpisů [4], [13].

2.9 DAŇOVÝ ŘÁD

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád upravuje postup správců daní, práva a povinnosti daňových subjektů a třetích osob, které jim vznikají při správě daní. Cílem správy daní je správné zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady. Základem pro správné zjištění a stanovení daně je daňové přiznání, hlášení nebo vyúčtování a dodatečné daňové přiznání, následné hlášení nebo dodatečné vyúčtování podané daňovým subjektem.

Správce daně vede daňová řízení a jiná řízení podle daňového zákona, provádí vyhledávací činnost, kontroluje plnění povinností osob zúčastněných na správě daní, vyzývá ke splnění povinností a zabezpečuje placení daní. Správce daně vykonává svou pravomoc prostřednictvím úředních osob.

Místní příslušnost správce daně se řídí u fyzické osoby jejím místem pobytu, kterým se rozumí adresa místa trvalého pobytu, nelze-li místo pobytu fyzické osoby určit, rozumí se jím místo na území České republiky, kde se fyzická osoba převážně zdržuje. Je-li předmětem daně nemovitost, je ke správě daní místně příslušný správce daně, v jehož obvodu územní působnosti se nemovitost nachází.

Daňový řád definuje daňový subjekt jako osobu, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně [4], [11].

Daňová kontrola

Podnikatele dříve nebo později potká událost, kterou je daňová kontrola. Předmětem daňové kontroly jsou daňové povinnosti, tvrzení daňového subjektu nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné zajištění a stanovení daně. Daňová kontrola se provádí u daňového subjektu nebo na místě, kde je to vzhledem k účelu kontroly nejvhodnější. Daňový subjekt je povinen umožnit správci daně zahájení a provedení daňové kontroly.

Daňový subjekt, u něhož je prováděna daňová kontrola, má právo být přítomen jednání se svými zaměstnanci nebo dalšími osobami, které vykonávají jeho činnosti, předkládat v průběhu daňové kontroly důkazní prostředky nebo navrhopat provedení důkazních prostředků, které on sám nemá k dispozici a vyvracet pochybnosti vyjádřené správcem daně.

Podnikatel je povinen zajistit vhodné místo a podmínky k provádění daňové kontroly, poskytnout nezbytné informace, předložit důkazní prostředky prokazující jeho tvrzení, umožnit jednání s kterýmkoliv svým zaměstnancem nebo jinou osobou, která vykonává jeho činnosti, nezatajovat důkazní prostředky, které má k dispozici, nebo o nichž je mu známo, kde se nacházejí [4], [11].

Doměření daně, penále

Finanční úřad může podnikateli vyměřit či doměřit daň po tři roky ode dne, v němž uplynula lhůta pro podání řádného daňového přiznání, nebo v němž se stala daň splatnou, pokud nevznikla povinnost podat řádné daňové přiznání. Lhůta, po kterou finanční úřad může doměřit přiznanou daň, se automaticky prodlouží zahájením daňové kontroly, podáním řádného daňového přiznání (tvrzení), nebo je-li oznámena výzva k podání řádného daňového přiznání (tvrzení).

O jeden rok se lhůta prodlouží, pokud v posledních 12 měsících před uplynutím dosavadní lhůty pro stanovení daně dojde k:

- a) podání dodatečného daňového přiznání nebo doručení oznámení výzvy k podání dodatečného daňového přiznání, pokud tato výzva vedla k doměření daně,
- b) oznámení rozhodnutí o stanovení daně,
- c) zahájení řízení o mimořádném opravném nebo dozorčím prostředku nebo oznámení rozhodnutí o těchto prostředcích,
- d) oznámení rozhodnutí o prohlášení nicotnosti rozhodnutí o stanovení.

Při zpožděném podání delším než pět pracovních dnů daňový řád stanovuje pokutu za každý den prodlení **0,05 %** vyměřené daně (nebo nadměrného odpočtu). Pokud měl podnikatel ztrátu, činí pokuta **0,01 %** daňové ztráty. Maximálně však **5 %** daně, nadměrného odpočtu nebo daňové ztráty [4], [11].

Při opožděné úhradě daně, nebo při úhradě v nižší částce, správce daně vyměří úrok z prodlení za každý den opoždění. Úrok se počítá z „repo“ sazby ČNB zvýšené o 14 %. První čtyři pracovní dny prodlení se nepostihují. Úrok z prodlení se uplatní nejdéle za pět let prodlení.

V případě přiznání nižší daně správce daně daň doměří, a zároveň podnikatel obdrží platební výměr na penále **20 %** doměřené daně, přitom nezávisí na okamžiku doměrku, a také platební výměr na úrok z prodlení za každý den opoždění. Úrok se počítá z „repo“ sazby ČNB zvýšené o 14 %. Pokud na základě dodatečného daňového přiznání podnikatel uhradí dlužnou daň, je mu vyměřen jen úrok z prodlení.

Za nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy může správce daně vyměřit pořádkovou pokutu podle § 247 daňového řádu ve výši až 50 000 Kč [4], [11].

3 ÚČETNICTVÍ VERSUS DAŇOVÁ EVIDENCE

Z praxe i z dotazování na Finančním úřadu v Třinci je patrné, že převážná část fyzických osob zpracovává své účetní doklady formou daňové evidence, nepatrná část daňových rezidentů pak vede účetnictví, nerezidenti jsou povinni vést účetnictví vždy.

Tab. 3.1 FÚ Třinec-fyzické osoby podle způsobu vedení dokladové evidence

	2008	2009	2010
Daňová evidence	2 831	2 572	2 507
Účetnictví	249	218	218
Účetnictví nerezidentů	81	61	67

Zdroj: FÚ Třinec, vlastní úprava

3.1 DAŇOVÁ EVIDENCE PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ FYZICKÝCH OSOB

Daňová evidence zajišťuje zjištění základu daně z příjmů a obsahuje údaje o příjmech a výdajích a majetku a závazcích.

Princip daňové evidence spočívá v oddělené evidenci o peněžním hospodaření v peněžním deníku od evidence majetku a závazků v pomocných knihách. Cílem daňové evidence je vedení průkazné evidence příjmů a výdajů, správného vykazování daňových a nedaňových příjmů a výdajů, což je nezbytné pro stanovení základu daně z příjmů podnikatele za dané účetní období. V neposlední řadě slouží daňová evidence jako zdroj informací pro podnikatele o jeho vlastní podnikatelské činnosti [1].

Forma vedení daňové evidence není upravena žádným předpisem, podnikatel si sám volí formu této evidence. Musí však zvolit takovou formu, při které bude zajištěna průkaznost, veškeré údaje, které jsou evidovány pro zajištění základu daně, musí být pravdivé, položky musejí být podloženy příslušnými doklady a jsou skutečně vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů.

Současné účetní programy pro vedení daňové evidence nabízejí knihy přijatých a vydaných faktur, evidenci dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku včetně karet majetku, evidenci drobného hmotného majetku, knihu daně z přidané hodnoty, knihu zásob, knihu cenin, evidenci mzdové a personální agendy, evidenci nepeněžních operací, kterými jsou mimo jiné vzájemné zápočty či postoupení pohledávek, rozlišují ve zjednodušeném analytickém členění příjmy zdanitelné a nezdanitelné, výdaje daňově uznatelné a výdaje

daňově neuznatelné, průběžné položky, osobní vklady a výběry podnikatele. Toto členění příjmů a výdajů slouží jako podklad pro výkaz o příjmech a výdajích, který je možno vygenerovat s nepeněžními operacemi nebo bez nepeněžních operací. Výkaz o příjmech a výdajích bez nepeněžních operací dává souhrnné informace o příjmech a výdajích z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, které jsou přenášeny do přílohy číslo 1 příznání k dani z příjmů fyzických osob a po uzávěrkové úpravě příjmů a výdajů tvoří rozdíl mezi příjmy a výdaji dílčí základ daně.

Také nelze nepřipomenout zpracování interních směrnic podnikatele, které definují způsob vedení evidence, způsob číslování dokladů, způsob oceňování, způsob odepisování majetku, způsob provádění inventarizace, archivace apod. [1].

3.1.1 DAŇOVÁ EVIDENCE FYZICKÝCH OSOB DLE ZÁKONA O DANI Z PŘÍJMŮ

Zákon o dani z příjmů ve své první části řeší zdanění příjmů fyzických osob. Definuje zde poplatníka jako fyzickou osobu, která má na území České republiky bydliště, nebo se zde obvykle zdržuje, a tato má daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Nerezidenti pak zdaňují jen příjmy, plynoucí ze zdrojů v České republice. Je nutno podotknout, že příjmem dle tohoto zákona je příjem peněžní i nepeněžní dosažený i směnou.

Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti řeší paragraf sedm. Tento paragraf definuje příjmy z podnikání, kterými jsou příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti, příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů, podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku. Dále pak příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, kterými jsou příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv příbuzných práv autorskému, příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů, příjmy znalce, tlumočníka, zprostředkovatele kolektivních sporů a také příjmy z činností insolventního správce.

Základem daně jsou příjmy, o které se snižují výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Neuplatní-li poplatník výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, může uplatnit výdaje procentem z příjmů. Poplatník, který uplatňuje výdaje procentem z příjmů, je povinen vždy vést záznamy o příjmech a evidenci

pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností [2], [4], [5].

3.1.2 PŘÍJMY Z PODNIKÁNÍ A JINÉ SAMOSTATNÉ VÝDĚLEČNÉ ČINNOSTI

Příjmy z podnikání jsou příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti vázané, koncesované a volné, příjmy z jiného podnikání podle zvláštních právních předpisů, podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku. Mezi příjmy z jiného podnikání, podle zvláštních právních předpisů, patří například příjmy pojišťovacích poradců, kteří žádají o identifikační číslo statistický úřad na základě povolení Ministerstva financí.

Příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti jsou příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv, příjmy z výkonu nezávislého povolání, příjmy znalce, tlumočnicka, zprostředkovatele kolektivních sporů, rozhodce za činnost podle zvláštních právních předpisů a příjmy z činnosti insolventního správce.

Mezi příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti patří i příjmy z pronájmu majetku zařazeného v obchodním majetku.

Příjmy zaplacené, jak vyplývá z podstaty daňové evidence, vstupují do výkazu o příjmech a výdajích, který je podkladem pro výpočet dílčího daňového základu.

Za příjmy se považuje i nepeněžní plnění a příjmy získané směnou, které se posuzují obdobně jako příjmy získané prodejem [2], [4], [5].

3.1.3 VÝDAJE VYNALOŽENÉ NA DOSAŽENÍ, ZAJIŠTĚNÍ A UDRŽENÍ PŘÍJMŮ

Daňově uznatelnými výdaji vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení příjmů jsou takové výdaje, které byly vynaloženy v daném kalendářním roce v souvislosti s podnikatelskou činností a byly prokazatelně zaplacený.

Daňovou uznatelnost výdajů řeší § 24 zákona o dani z příjmů, který definuje výdaje ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy. Prokázat daňovou uznatelnost výdajů má za povinnost podnikatel řádnými doklady jak o oprávněnosti výdajů, tak i o jejich úhradě. Zákon dále stanoví výši uznatelnosti výdaje, což znamená, že v daných případech může být daňově uznatelná výše výdaje nižší, než skutečně

prokázaná a zaplacená. Některé výdaje související s podnikatelskou činností a zaplacené však nejsou uznány jako daňově uznatelný výdaj. Příkladem může být pořízení dlouhodobého hmotného majetku s pořizovací cenou nad čtyřicet tisíc Kč.

Daňově uznatelnými náklady jsou výdaje, které vyplývají a souvisejí s činností podnikatele a s jeho zdanitelnými příjmy, pokud se tedy jedná o výdaj, který souvisí s příjmy, které nepodléhají zdanění (příjem je osvobozen od zdanění nebo není zdanitelným příjmem), pak se jedná o výdaj daňově neuznatelný.

Daňově uznatelnými výdaji jsou zejména výdaje na nákup zboží či materiálu, nákup režijního materiálu, kancelářských potřeb, pracovních a ochranných pomůcek, pohonných hmot, drobného hmotného majetku, veškerého nehmotného majetku. Daňově uznatelnými výdaji jsou výdaje za služby, nájemné nebytových prostor, pojistné za pojištění majetku, odpovědnosti či platební neschopnosti, poplatky notáři, správní poplatky, smluvní pokuty a penále, pokud byly zaplaceny, zaplacené mzdy zaměstnancům, pojistné na sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem, výdaje na pracovní cesty, příspěvky na stravování zaměstnanců, daň z příjmů sražená zaměstnancům, silniční daň, daň z nemovitostí a daň z převodu nemovitostí jen pokud byly zaplaceny, rezervy a opravné položky do výše stanovené zákonem, zůstatková cena hmotného majetku vyřazeného v důsledku škody do výše náhrady, v důsledku prodeje, v důsledku živelné události či podle tvrzení policie neznámým podnikatelem a další [4], [5].

Výdaji vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení příjmů jsou také odpisy hmotného majetku, kterým se rozumí samostatné movité věci nebo soubory movitých věcí se samostatným technicko-ekonomickým určením, budovy, domy a byty nebo nebytové prostory, stavby, pěstitelské celky, dospělá zvířata a jiný majetek, jehož vstupní cena je vyšší než čtyřicet tisíc Kč a mají provozně-technickou funkci delší než jeden rok. Pořizovací cena tohoto majetku není daňově uznatelným výdajem, i když byla zaplacená, tato cena je časově rozlišena ve formě daňových odpisů dle zařazení do příslušné odpisové skupiny a volby způsobu odpisování, zda bude majetek odpisován rovnoměrně či zrychleně.

Zákon o dani z příjmů stanovuje podmínky pro daňovou uznatelnost nájemného u finančního pronájmu s následnou koupí neboli leasing. Leasingové splátky včetně mimořádné splátky podléhají časovému rozlišení v rámci uzávěrkové úpravy výdajů, zaplacené splátky jsou tedy v peněžním deníku účtovány do daňově neuznatelných výdajů.

Pokud podnikatel používá pro podnikatelské účely silniční motorová vozidla, má na výběr dvě formy zdanění. Může uplatnit skutečné výdaje na pohonné hmoty a parkovné, což doloží patřičnými doklady a náležitě vedenými knihami jízd. Nebo může uplatnit paušální výdaj na dopravu silničním motorovým vozidlem pro maximálně tři vozidla zahrnutá nebo nezahrnutá do obchodního majetku nebo v nájmu. Výše paušálního výdaje činí pět tisíc Kč na jedno vozidlo za každý kalendářní měsíc používání vozidla k podnikání. Zásadní podmínkou je, že vozidlo nebylo přenecháno ani po část měsíce k užívání jiné osobě. Pokud je vozidlo používáno částečně i pro soukromé účely, pak je možno uplatnit paušální výdaj ve výši osmdesáti procent této částky. V měsíci pořízení nebo vyřazení vozidla lze uplatnit pouze poměrnou část paušálního výdaje na dané vozidlo [4], [5].

Oceňování majetku v daňové evidenci

Se správnou výší daňově uznatelných výdajů souvisí správné ocenění majetku. § 29 zákona o dani z příjmů definuje vstupní cenu hmotného majetku dle způsobu pořízení:

- a) pořizovací cena – zahrnuje cenu pořízení úplatně a ostatní výdaje související s pořízením majetku,
- b) vlastními náklady – pokud je majetek pořízen vlastní činností,
- c) cenou zjištěnou podle zvláštních právních předpisů – pokud byl majetek nabyt zděděním nebo darováním.

Součástí vstupní ceny je i technické zhodnocení provedené po uvedení věci do stavu způsobilého obvyklému užívání.

Nemovitý majetek je oceňován pořizovací cenou, která zahrnuje veškeré náklady spojené s jeho pořízením (náklady na přípravu stavby, odměny za zprostředkování, odvody za odnětí půdy náklady na vyřazení původní stavby v důsledku nové výstavby, náklady na zkoušky prováděné před uvedením do užívání, licence využitá při pořizování majetku, dle uvážení úroky z úvěru, zajištění příkonu elektrické energie, plynu, vody a tepla).

Ocenění pohledávek je řešeno v § 5 zákona o dani z příjmů, který říká, že hodnotou pohledávky se rozumí jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena u pohledávky nabyté postoupením, u pohledávky nabyté děděním nebo darem je to cena zjištěná ke dni nabytí podle zvláštního právního předpisu, rozuměno na základě znaleckého posudku.

Závazky jsou oceňovány jmenovitou hodnotou, pokud jsou závazky převzaty, pak pořizovací cenou.

Pozemky jsou vždy oceňovány a evidovány samostatně jako neodpisovaný majetek, nevstupují do ocenění stavby, i když byly pořízeny v rámci pořízení stavby.

Pokud je majetek pořizován formou finančního pronájmu s následnou koupí, pak do pořizovací ceny vstupují výdaje, které hradil nájemce a souvisí s tímto majetkem [4],[17].

3.1.4 ZÁKLAD DANĚ

Pro výpočet základu daně je podstatným výkaz o příjmech a výdajích, kterýžto je naplněn údaji z peněžního deníku. Tento základ daně je však nutno upravit o uzávěrkovou úpravu příjmů a výdajů, což jsou nepeněžní operace, které nemohly projít výše uvedeným peněžním deníkem, přesto ovlivňují daňový základ.

Do uzávěrkové úpravy příjmů patří:

- a) aktivace hmotného majetku vytvořeného ve vlastní režii,
- b) čerpání či rozpouštění zákonných rezerv,
- c) zrušení zákonné rezervy nebo
- d) vzájemné zápočty.

Do uzávěrkové úpravy výdajů pak patří:

- a) daňové odpisy majetku,
- b) časové rozlišení leasingu,
- c) věcné vklady podnikatele ve formě zásob nebo drobného majetku,
- d) tvorba zákonných rezerv,
- e) zůstatková cena vyřazeného dlouhodobého hmotného majetku v důsledku likvidace, prodeje nebo poškození,
- f) vzájemné zápočty [2], [5].

3.1.5 POLOŽKY ODČITATELNÉ OD ZÁKLADU DANĚ A SLEVY NA DANI

Od základu daně lze odečíst daňovou ztrátu vzniklou v předchozích zdaňovacích obdobích v pěti následujících zdaňovacích obdobích.

Od základu daně lze také odečíst výdaje vynaložené při realizaci projektu výzkumu a vývoje, a to ve výši 100 % [4].

Slevy na dani

Podnikatel, který zaměstnává zaměstnance se zdravotním postižením, snižuje daň o částku 18 000 Kč, o částku 60 000 Kč pak za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením. Pro výpočet těchto slev je rozhodný průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců se zdravotním postižením.

Podnikatel, kterému byl poskytnut příslib investiční pobídky podle zvláštních právních předpisů, může uplatnit slevu na dani, jde-li o poplatníka daně z příjmů fyzických osob, ve výši daně vypočtené podle § 16 z dílčího základu daně dle § 7 [4], [17].

Tab. 3.2 Slevy na dani dle §35ba

	2011	2012
Sleva na poplatníka	23 640,00	24 840,00
Sleva na manželku při příjmu do 68.000 Kč	24 840,00	24 840,00
Invalidita prvního a druhého stupně	2 520,00	2 520,00
Invalidita třetího stupně	5 040,00	5 040,00
Držitel průkazu ZTP/P	16 140,00	16 140,00
Soustavná příprava na budoucí povolání	4 020,00	4 020,00
Daňové zvýhodnění na dítě	11 604,00	13 404,00

Zdroj: Zákon o dani z příjmů, vlastní úprava

Sleva na dani na poplatníka byla do zákona o dani z příjmů zavedena od roku 2006, dříve byl odpočet možný pomocí nezdánitelné částky. V letech 2006 až 2007 nebyl nárok na její uplatnění u osoby, která byla poživitelem starobního důchodu a důchod činil více než 38 040 Kč ročně. Od roku 2008 mají nárok na slevu všichni poplatníci. Zákon o dani z příjmů dle § 35 písm. a) umožňuje každému poplatníkovi daně z příjmů, který je fyzickou osobou, snížit daň o slevu na poplatníka bez ohledu na počet odpracovaných měsíců v roce.

Slevu na manželku či manžela zákon o dani z příjmů umožňuje v případě, že její či jeho příjmy nedosáhnou hranice 68 000 Kč, je-li držitelkou/držitelem průkazu ZTP/P, sleva se zvýší na dvojnásobek.

Daňové zvýhodnění na dítě je slevou na každé vyživované dítě žijící s poplatníkem ve společné domácnosti. Daňové zvýhodnění se poskytuje formou slevy na dani, formou daňového bonusu, nebo kombinací obou metod. Poplatník uplatňující daňové zvýhodnění nesmí zároveň uplatňovat slevu na dani z titulu investičních pobídek. Daňové zvýhodnění lze uplatnit formou slevy na dani až do výše daňové povinnosti, pokud je nárok vyšší nebo je ztráta, poskytne se na zbytek daňového zvýhodnění daňový bonus. Daňový bonus může uplatnit jen poplatník, který má příjem podle § 6, § 7, § 8, nebo § 9 ZDP, a to alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy platné k počátku zdaňovacího období. Má-li jen příjmy podle § 9, výdaje nesmí převýšit tyto příjmy.

Slevy, mimo slevu na poplatníka, berou v úvahu ty měsíce kalendářního roku, ve kterých byly splněny podmínky pro uplatnění nároku na počátku každého měsíce [4], [17].

3.1.6 DAŇOVÁ POVINNOST

Daňovou povinnost zjistí podnikatel tak, že od základu daně odečte nezdánitelnou část základu daně a odčitatelné položky od základu daně, takto upravený základ daně zaokrouhlí na celé stokoruny dolů a vypočte 15 % daň. Od této daně může odečíst slevy na dani a daňové zvýhodnění na děti. Daň po uplatnění slevy upraví o zaplacené zálohy a vypočte doplatek na dani.

Pokud daňová povinnost přesáhne 30 000 Kč, je povinen podnikatel platit pololetní zálohy na daň ve výši 40 % poslední daňové povinnosti. První záloha je splatná do 15. června, druhá záloha pak do 15. prosince zdaňovacího období [1], [4].

V případě, že daňová povinnost přesáhne 150 000 Kč, pak podnikatel platí čtvrtletní zálohy ve výši jedné čtvrtiny poslední známé daňové povinnosti a to k 15. březnu, 15. červnu, 15. září a k 15. prosinci zdaňovacího období.

Podnikatel, jehož poslední známá daňová povinnost nepřesáhla částku 30 000 Kč, zálohy na daň z příjmů neplatí [4], [5].

3.1.7 VÝDAJE UPLATŇOVANÉ PROCENTEM Z PŘÍJMŮ

Zákon o dani z příjmů umožňuje dle § 7 odst. 7, podnikateli zvolit si způsob uplatnění výdajů procentem z příjmů. Jak názorně prezentují níže uvedené příklady v kapitole čtyři, je na zvážení podnikatele, zda uplatní skutečné výdaje, nebo výdaje procentem z příjmů, s ohledem na výši výsledné daňové povinnosti.

Pokud se tedy rozhodne pro uplatnění výdajů procentem z příjmů, pak musí zvolit výši procent dle druhu podnikání a tento způsob uplatnění výdajů nesmí zpětně měnit:

- a) **80 %** z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z živností řemeslných,
- b) **60 %** z příjmů ze živností volných a vázaných,
- c) **40 %** z příjmů z jiného podnikání podle zvláštních předpisů a z příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti,
- d) **30 %** z příjmu z pronájmu majetku zařazeného do obchodního majetku [4], [17].

Tab. 3.3 Vývoj sazeb uplatnění výdajů procentem z příjmů

	2004	2005-2008	2009	2010	2011-2012
Zemědělská výroba, lesní a vodní hospodářství	50%	80%	80%	80%	80%
Živnosti řemeslné	30%	60%	80%	80%	80%
Živnosti ostatní	30%	50%	60%	60%	60%
Jiné podnikání podle zvláštních předpisů	25%	40%	60%	40%	40%
Nezávislé povolání, které není 1b) ani 1c)	25%	40%	60%	40%	40%
Insolvenční správce včetně jeho zástupců	25%	40%	60%	40%	40%
Pronájem majetku zařazeného v obchodním majetku					30%

Zdroj: Zákon o dani z příjmů, vlastní úprava

Uplatní-li podnikatel fyzická osoba výdaje procentem z příjmů, má se za to, že v částce výdajů jsou zahrnuty veškeré výdaje vynaložené v souvislosti s dosahováním příjmů z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti. Podnikatel je povinen vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek [4].

3.1.8 PŘECHOD ZE SKUTEČNÝCH VÝDAJŮ NA PAUŠÁLNÍ VÝDAJE

Při přechodu z uplatňování skutečných výdajů při vedení daňové evidence na způsob uplatnění výdajů procentem z příjmů je důležitá povinnost upravit základ daně za předchozí zdaňovací období formou dodatečného přiznání k dani z příjmů fyzických osob o:

- a) hodnotu pohledávek, které by, pokud by byly zaplacený, vstupovaly do zdanitelných příjmů a zvyšovaly základ daně,
- b) hodnotu nespotřebovaných zásob, cena zásob by zvyšovala základ daně,
- c) hodnotu závazků, které, pokud by byly uhrazeny, vstupovaly do zdanitelných výdajů a snižovaly základ daně formou dodatečného daňového přiznání,
- d) hodnotu vytvořených rezerv, tyto by zvyšovaly základ daně [4], [17].

3.1.9 PODNIKATEL JAKO ÚČASTNÍK SDRUŽENÍ BEZ PRÁVNÍ SUBJEKTIVITY

Pokud je podnikatel účastníkem sdružení bez právní subjektivity na základě smlouvy o sdružení, pak se příjmy i výdaje dle § 12 zákona o dani z příjmů rozdělují mezi účastníky sdružení rovným dílem, pokud není ve smlouvě stanovenou jiné rozdělení.

Smlouva o sdružení zahrnuje označení smlouvy a smluvních stran (údaje o účastnících sdružení, název sdružení a sídlo sdružení), účel sdružení, dobu vzniku a trvání sdružení, vedení evidence za sdružení, vklady účastníků sdružení (peněžité i nepeněžité), rozdělení příjmů a výdajů (podíl účastníků), jednání jménem sdružení, vypořádání majetku v případě ukončení činnosti jednoho z účastníků ve sdružení nebo zániku sdružení a další údaje, kterými jsou datum uzavření smlouvy a podpisy účastníků.

Jelikož se jedná o společné vedení dokladové evidence, tedy daňové evidence nebo účetnictví, pak je povinností všech účastníků sdružení se sjednotit jak ve formě vedení dokladové evidence, tak i v plátcovství daně z přidané hodnoty, pokud tedy jeden účastník je plátcem daně z přidané hodnoty, pak musí být plátcí i ostatní účastníci sdružení [4], [17].

3.1.10 SPOLUPRACUJÍCÍ OSOBY DLE § 13 ZÁKONA O DANI Z PŘÍJMŮ

Podnikatel může příjmy z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti provozované za spolupráce druhého z manželů a stejně tak i výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, rozdělit. Podíl připadající na spolupracujícího manžela nesmí činit více než 50 % a částka, o kterou příjmy přesahují výdaje, smí činit nejvýše 540 000 Kč

při spolupráci za celé zdaňovací období nebo 45 000 Kč za každý i započatý měsíc spolupráce.

U ostatních osob žijících s poplatníkem v domácnosti, se příjmy a výdaje rozdělují tak, aby podíl těchto osob činil nejvýše 30 %, částka, o kterou příjmy přesahují výdaje, připadající v úhrnu na spolupracující osoby, smí činit maximálně 180 000 Kč při spolupráci po celé zdaňovací období nebo 15 000 Kč za každý i započatý měsíc spolupráce [4], [17].

3.1.11 ARCHIVACE DOKLADŮ DAŇOVÉ EVIDENCE

Lhůta pro archivování dokladů daňové evidence a při stanovení výdajů procentem z příjmů se řídí zákonem o dani z příjmů. Zákon stanoví, že poplatník archivuje doklady po dobu, po kterou mu může být doměřena daň. Daň nelze stanovit po uplynutí lhůty pro stanovení daně, která činí 3 roky. Lhůta pro stanovení daně počne běžet dnem, v němž uplynula lhůta pro podání řádného daňového tvrzení, nebo v němž se stala daň splatnou, aniž by zde byla současně povinnost podat řádné daňové tvrzení.

V novém daňovém řádu je v § 148 základní lhůta pro stanovení daně tříletá a běží dnem, ve kterém uplynula lhůta pro podání řádného daňového přiznání nebo se daň stala splatnou v případech, kdy povinnost podat daňové přiznání nevzniká. Tedy podle daňového řádu tj. od 1. 1. 2011 lhůta pro podání daňového přiznání za rok 2011 končí 1. 4. 2012, lhůta pro stanovení daně za zdaňovací období 2011 skončí dnem 1. 4. 2015.

Pokud je podnikatel plátcem daně z přidané hodnoty, pak daňové doklady rozhodné pro stanovení daně eviduje v souladu s § 27 zákona o dani z přidané hodnoty po dobu 10 let od konce zdaňovacího období. Po tuto dobu musí být doklady věrohodné, neporušené a čitelné.

Fyzické osoby, které zaměstnávají další osoby, se řídí při archivaci mzdových dokladů zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Archivují dokumenty od roku, který následuje po roce, kterého se dokumenty týkají, evidenční listy 3 roky, mzdové listy, účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění 30 let [4], [6], [17].

3.2 ÚČETNICTVÍ PODNIKATELŮ

Podnikatel, který vede účetnictví, se řídí zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Tento podnikatel je účetní jednotkou. Účetnictví vede:

- a) fyzická osoba, která je jako podnikatel zapsána v obchodním rejstříku,
- b) fyzická osoba, která je podnikatelem, pokud její obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku, (příklad: obrat překročil v roce 2010, účetní jednotkou se stává v roce 2011, účetnictví je povinen vést od roku 2012),
- c) fyzická osoba, která vede účetnictví na základě svého rozhodnutí,
- d) fyzická osoba, které povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

Podnikatel jako účetní jednotka je povinen vést účetnictví ode dne zápisu do obchodního rejstříku až do dne výmazu, v ostatních případech od prvního dne účetního období následujícího po období, ve kterém se staly účetní jednotkou nebo se rozhodly vést účetnictví a až do posledního dne účetního období, ve kterém přestaly být účetní jednotkou.

Podnikatel s výjimkou ukončení činnosti může ukončit vedení účetnictví nejdříve po uplynutí pěti po sobě jdoucích účetních období, ve kterých vedl účetnictví.

Zákon o účetnictví stanovuje povinnost podnikatele dodržovat při vedení účetnictví zejména směrnou účtovou osnovu, uspořádání a označování položek účetní závěrky, obsahové vymezení závěrky, účetní metody a ostatní podmínky vedení účetnictví stanovené prováděcími právními předpisy.

Podnikatel jako účetní jednotka je povinen:

- a) vést jedno účetnictví za účetní jednotku jako celek,
- b) vést účetnictví jako soustavu účetních záznamů, jednotlivé účetní záznamy mohou být seskupovány do souhrnných účetních záznamů, jako jsou účetní doklady, účetní zápisy, účetní knihy, odpisový plán, inventurní soupisy, účtový rozvrh, účetní závěrka a výroční zpráva,
- c) vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny a v českém jazyce,
- d) zachycovat skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví účetními doklady,

- e) vést účetnictví správné, úplné, průkazné, srozumitelné, přehledné a způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů,
- f) vést účetnictví tak, aby účetní závěrka podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace podnikatele,
- g) inventarizovat majetek a závazky,
- h) sestavovat účetní závěrku jako řádnou, případně jako mimořádnou nebo mezitímní.

Směrná účtová osnova určuje uspořádání a označení účtových tříd, popřípadě účtových skupin nebo i syntetických účtů, na podkladě směrné účtové osnovy podnikatel sestavuje účtový rozvrh, v němž uvede účty potřebné k zaúčtování všech účetních případů a k sestavení účetní závěrky. Podnikatel otevírá účetní knihy ke dni vzniku povinnosti vést účetnictví, nebo k prvnímu dni účetního období a uzavírá účetní knihy ke dni zániku povinnosti vést účetnictví nebo k poslednímu dni účetního období [3], [16].

3.2.1 ÚČETNICTVÍ VE ZJEDNODUŠENÉM ROZSAHU

Zákon o účetnictví § 9 umožňuje podnikateli vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, pokud nemá povinnost mít účetní závěrku ověřenu auditorem. Povinnost audit by měl podnikatel v případě, že by překročil alespoň dvě ze tří kritérií:

- 1) výše aktiv celkem více než 40 000 000 Kč,
- 2) roční úhrn čistého obrátu více než 80 000 000 Kč,
- 3) průměrný přepočtený stav zaměstnanců v průběhu účetního období více než 50.

Hlavními zásadami vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu jsou omezené použití účetních metod a užší rozsah vykazování, podnikatel tedy:

- a) sestavuje účtový rozvrh, v němž může uvést pouze účtové skupiny,
- b) může spojit účtování v deníku s účtováním v hlavní knize, takzvaný americký deník,
- c) tvoří pouze opravné položky a rezervy podle zákona o rezervách (rezerva na opravy DHM),
- d) netvoří opravné položky z titulu přechodného snížení majetku,
- e) netvoří opravné položky z důvodu snížení hodnoty zásob,
- f) netvoří se rezervy v souvislosti s očekávanými ztrátami,
- g) účty časového rozlišení omezí na minimum např. případy finančního leasingu,

- h) účetní závěrku sestavuje ve zjednodušeném rozsahu a nepřeceňuje majetek na reálnou hodnotu [16].

3.2.2 VYHLÁŠKA Č. 500/2002 SB. A ČESKÉ ÚČETNÍ STANDARDY

Touto vyhláškou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. Tato vyhláška upravuje

- a) rozsah a způsob sestavování účetní závěrky,
- b) uspořádání a obsahové vymezení rozvahy, výkazu zisku a ztráty, přehledu o peněžních tocích a přehledu o změnách vlastního kapitálu,
- c) směrnou účtovou osnovu,
- d) účetní metody (způsob oceňování majetku, tvorba a použití opravných položek, odpisování majetku, tvorba a použití rezerv, vzájemné zúčtování, metoda kursových rozdílů apod.),
- e) metody přechodu z daňové evidence na účetnictví [7].

Vyhláška dále definuje, že účetní jednotky, které vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu:

- a) tvoří opravné položka a rezervy pouze podle zvláštních právních předpisů,
- b) neoceňují majetek a závazky reálnou hodnotou,
- c) sestavují účetní závěrku ve zjednodušeném rozsahu,

České účetní standardy, kterých je 23, stanovují základní postupy za účelem docílení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami, které jsou závazné pro podnikatele, který vede účetnictví.

Mezi účetní standardy, které musí podnikatele jako účetní jednotku zajímat, patří zvláště tyto:

- a) účty a zásady účtování na účtech,
- b) otevírání a uzavírání účetních knih,
- c) rezervy,
- d) opravné položky,
- e) kursové rozdíly,

- f) inventarizační rozdíly a ztráty v rámci norem přirozených úbytků zásob,
- g) dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek,
- h) dlouhodobý finanční majetek,
- i) zásoby,
- j) krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry,
- k) zúčtovací vztahy,
- l) kapitálové účty a dlouhodobé závazky,
- m) náklady a výnosy atd. [7].

3.2.3 PODSTATA VEDENÍ ÚČETNICTVÍ

Účetnictví slouží nejen jako podklad ke správnému zdanění příjmů podnikatele, ale v neposlední řadě také jako nástroj podnikatele ke sledování stavu a pohybu jeho majetku a zdrojů krytí v rámci uskutečňování jeho ekonomické činnosti v průběhu účetního období. Přehled podnikatele o druzích a stavu majetku a o způsobu jeho financování je důležitý pro správné rozhodnutí podnikatele o jeho využití a umístění prostředků, které má k dispozici. Správné a věrné vedení účetnictví má zásadní vypovídací schopnost také pro věřitele jak stávající tak i budoucí, jeho věrohodnost je pak bonusem při získávání cizího kapitálu, potřebného k rozvoji aktivit a k realizaci finančně náročných podnikatelských záměrů.

Princip účetnictví tkví ve věcné a časové souvislosti s daným účetním obdobím. Účetní doklady jsou účtovány do výnosů do toho účetního období, se kterým mají skutečnou věcnou a časovou souvislost a náklady mohou být uplatněny pouze v tom účetním období, ve kterém byly využity v souvislosti se zdanitelnými výnosy, účetnictví nebere až na výjimky, které řeší zákon o dani z příjmů, na zřetel skutečnou úhradu jak poskytnutou tak i přijatou, tak jak je to u daňové evidence [3], [16].

Pojem vedení účetnictví v sobě zahrnuje tři základní procesy, vedení účetnictví, sestavování účetních výkazů a předkládání účetních výkazů uživatelům, jako je podnikatel sám, správce daně, věřitelé či obchodní partneři. Účetnictví musí akceptovat obecně přijímaná základní pravidla, kterými jsou účetní zásady:

- a) zásada věrného a poctivého zobrazení skutečnosti,
- b) zásada nepřetržitého trvání účetní jednotky,
- c) zásada periodicity zjišťování výsledků hospodaření a finanční situace účetní jednotky,

- d) zásada stálosti metod účetnictví,
- e) zásada opatrnosti,
- f) zásada návaznosti účtů aktiv a pasiv,
- g) zásada vzájemného zúčtování,
- h) zásada přednosti obsahu před formou.

Podnikatel jako účetní jednotka účtuje o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření. Účetní případy jsou účtovány podvojným zápisem do období, s nímž časově a věcně souvisí, o veškerých nákladech a výnosech se účtuje bez ohledu na okamžik jejich zaplacení nebo přijetí. Účetním obdobím je nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců a shoduje se buď s kalendářním, nebo s hospodářským rokem. Hospodářský rok může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce, než je leden.

Při zahájení vedení účetnictví je v rámci přípravných prací sestaven účtový rozvrh, vybrány příslušné dokladové řady, jako jsou pokladny jak české tak valutové, bankovní účty, řady přijatých a vydaných faktur, dokladová řada mezd, předpisu DPH a účetních odpisů, vzájemných zápočtů, předpisů leasingových splátek, ostatních interních dokladů atd. Zaúčtované účetní případy v jednotlivých dokladových řadách jsou v účetním deníku evidovány chronologicky dle data účetního případu [3].

Pokud je podnikatel poplatníkem daně z přidané hodnoty, pak zaúčtované případy z dokladových řad přijatých a vydaných faktur, příjmových a výdajových pokladních dokladů, předpisu leasingových splátek, předpisů nájemného dle splátkových kalendářů a podobně, vstupují do evidence knihy daně z přidané hodnoty, která je členěna dle dokladových řad, nebo dle plnění přijatých a uskutečněných a jednotlivých kódů DPH. Tato kniha je podkladem pro správné začlenění jednotlivých druhů plnění do řádků přiznání k dani z přidané hodnoty.

Podnikatel jako účetní jednotka účtuje v deníku, v hlavní knize, v knihách analytických účtů a v knihách podrozvahových účtů.

V deníku jsou účetní případy uspořádány chronologicky, tedy z hlediska časového a prokazují zaúčtování všech účetních případů v účetním období. V hlavní knize jsou účetní zápisy sestaveny věcně a rozlišeny dle syntetických a jednotlivých analytických účtů, tyto musí obsahovat počáteční stavy, obrat a konečné zůstatky, analytická evidence pak podrobně rozvádí zápisy v hlavní knize, takže například na analytickém účtu 501 100 – režijní

materiál - budou zobrazeny všechny nákupy režijního materiálu za účetní období dle data, druhu dokladu, čísla dokladu, částky a dodavatele.

Podrozvahová evidence je určena k zachycení majetku, ke kterému nemáme vlastnické právo a účetních položek, které se neobjevují v rozvaze, jako jsou odepsané pohledávky, drobný dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek, pronajatý majetek a podobně, o kterém se neúčtuje na analytických účtech, ale jsou důležité pro věrné zobrazení hospodářské činnosti podnikatele [3], [16].

3.2.4 ÚČETNÍ ZÁVĚRKA

Jednotlivé účty v účtové osnově jsou nasměrovány do účetních výkazů rozvahy a výsledovky neboli výkazu zisku a ztráty, tyto výkazy jsou nedílnou součástí účetní závěrky, kterou dle zákona o účetnictví tvoří:

- a) rozvaha (balance),
- b) výkaz zisku a ztráty (výsledovka),
- c) příloha.

Rozvaha má formu bilančního výkazu, podává přehled o stavu majetku v členění na dlouhodobý majetek a oběžná aktiva a v členění na zdroje jeho krytí, tedy na vlastní kapitál a cizí zdroje. Rozvaha je koncipována tak, aby rozlišovala skladbu majetku na stálá aktiva, tedy dlouhodobý nehmotný majetek, dlouhodobý hmotný majetek a dlouhodobý finanční majetek, a dále na oběžná aktiva, tedy zásoby, dlouhodobé pohledávky, krátkodobé pohledávky, krátkodobý finanční majetek a časové rozlišení. Druhou část rozvahy pak tvoří pasiva, znázorňující zdroje krytí majetku podnikatele. Tyto zdroje jsou členěny na vlastní zdroje, tedy vlastní kapitál, (základní kapitál, kapitálové fondy, rezervní fondy, výsledek hospodaření minulých let, výsledek hospodaření běžného účetního období), a na cizí zdroje (rezervy, dlouhodobé závazky, krátkodobé závazky, bankovní úvěry a výpomoci a časové rozlišení). Aktiva jsou v rozvaze vyjádřena v brutto hodnotě, tedy v pořizovací ceně, v dalším sloupci je uvedena korekce, což jsou oprávky a opravné položky, v posledním sloupci je vyjádřena netto hodnota, což je rozdíl mezi brutto hodnotou a korekcí. Například dlouhodobý hmotný majetek je ve sloupci brutto uveden v pořizovací ceně, korekce znázorňuje souhrn odpisů k tomuto majetku tedy oprávky, ve sloupci netto je pak tento majetek vyčíslen v zůstatkové účetní hodnotě [16].

Výkaz zisku a ztráty neboli výsledovka, je druhým účetním výkazem, avšak nikoliv druhým v důležitosti. Tento výkaz představuje přehled o výnosech a nákladech za běžné účetní období. Rozvaha je rozčleněna tak, aby vyjádřila provozní výsledek hospodaření, finanční výsledek hospodaření – souhrn těchto výsledků tvoří výsledek hospodaření za běžnou činnost, a dále mimořádný výsledek hospodaření. Součtem výsledků hospodaření za běžnou činnost a mimořádného výsledku hospodaření je výsledek hospodaření za účetní období. Tento údaj zahrnuje výsledek hospodaření po zdanění určený k rozdělení. Jelikož je potřeba vyčlenit výnosy a náklady daňově neuznatelné a v daňovém přiznání je zohlednit připočtením či odečtením od výsledku hospodaření před zdaněním, je ve výsledovce vyjádřena jako poslední položka právě položka výsledku hospodaření před zdaněním, tento údaj se převádí na stranu dvě přiznání k dani z příjmů právnických osob [3].

Příloha jako třetí součást účetní závěrky, vysvětluje a doplňuje informace obsažené v rozvaze a výkazu zisků a ztrát. Obsahuje také informace o výši splatných závazků pojistného na sociální a zdravotní pojištění o výši daňových nedoplatků u místně příslušných orgánů.

Podnikatel fyzická osoba, který nemá povinnost auditu, nemusí sestavovat jako součást účetní závěrky přehled o peněžních tocích a o změnách vlastního kapitálu.

Důležitým pojmem na konci účetního období je pojem inventarizace majetku a závazků. Podnikatel inventarizací zjišťuje skutečný stav majetku a závazků a ověřuje, zda skutečný zjištěný stav odpovídá stavu zachycenému v účetnictví. Skutečný stav majetku a závazků se zjišťuje fyzickou inventurou u hmotného a nehmotného majetku, dokladovou inventurou u závazků a pohledávek a ostatního majetku, u kterého není možno provést fyzickou inventuru. Zákon o účetnictví definuje povinnost prokázat provedení inventarizací u veškerého majetku a závazků po dobu 5 let po jejím provedení [3], [16].

3.2.5 ARCHIVACE ÚČETNÍCH DOKLADŮ

Podnikatel jako účetní jednotka má povinnost uschovávat účetní záznamy pro účely vedení účetnictví, uschova dokladů se řídí § 31 zákona o účetnictví:

- a) účetní závěrka – po dobu 10 let počínaje koncem účetního období, kterého se týká,
- b) účetní doklady, účetní knihy, odpisové plány, inventurní soupisy, účtový rozvrh, přehledy – po dobu 5 let počínaje koncem účetního období, kterého se týkají,

- c) účetní záznamy, kterými podnikatel dokládá vedení účetnictví – po dobu 5 let počínaje koncem období, kterého se týkají,
- d) podnikatel je plátcem daně z přidané hodnoty – daňové doklady rozhodné pro stanovení daně eviduje v souladu s § 27 zákona o dani z přidané hodnoty po dobu 10 let od konce zdaňovacího období, p tuto dobu musí být doklady věrohodné, neporušené a čitelné,
- e) fyzická osoba zaměstnává další osoby – archivace mzdových dokladů se řídí zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Archivují se dokumenty od roku, který následuje po roce, kterého se dokumenty týkají, evidenčních listů 3 roky, mzdové listy, účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění 30 let [3], [16].

4 DAŇOVÉ A LEGISLATIVNÍ DOPADY METOD V PRAKTICKÉM POJETÍ

4.1 DAŇOVÁ EVIDENCE V PRAKTICKÉM PŘÍKLADU

Podnikatel fyzická osoba Ivan Kantor provozuje klenotnictví v pronajatých nebytových prostorách, zaměstnává dvě prodavačky a jednoho nákupčího zboží. Podnikatel je registrován k dani z přidané hodnoty, evidence dlouhodobého hmotného majetku obsahuje dvě karty majetku, technické zhodnocení pronajatých prostor a osobní automobil. Pohledávky k 31. 12. 2010 podnikatel neevidoval žádné, jelikož tržby z prodeje klenotnického představují hotovostní platby do pokladny, neuhrazené závazky k 31. 12. 2010 pak evidoval ve výši 106 787 00 Kč.

V rámci daňové evidence jsou vytvořeny dokladové řady, do kterých se evidují jednotlivé druhy dokladů, například banka, pokladna, přijaté faktury, vydané faktury, nepeněžní operace, časové rozlišení leasingu, kniha DPH a také je nastaveno analytické členění operací, dle kterého budou jednotlivé doklady rozúčtovány do peněžního deníku při úhradě, jednotlivé položky dle analytického členění jsou evidovány ve výkazu přehled obrátů a zůstatků. Tento přehled je obdobou analytických účtů hlavní knihy v účetnictví a je velmi přínosný při inventarizaci na konci zdaňovacího období.

4.1.1 NÁKUP A PRODEJ ZBOŽÍ V DAŇOVÉ EVIDENCI

Podnikatel nakoupil klenotnické zboží na základě přijaté faktury od dodavatele v celkové výši 47 660,00 Kč. Přijatá faktura je navedena do knihy přijatých faktur v členění na základ a daň z přidané hodnoty. Jelikož tato faktura je hrazena bankovním převodem, bude daňová uznatelnost řešena až zaúčtováním úhrady dle výpisu z bankovního účtu.

Tab. 4.1 Daňová evidence-nákup zboží

	Účetní případ	Částka	Evidence
1.	Přijatá faktura za nákup zboží	47 660,00	kniha závazků
2.	Úhrada přijaté faktury z BÚ	39 716,67	peněžní deník
	DPH	7 943,33	peněžní deník, kniha DPH

Zdroj: vlastní úprava

Dále podnikatel uhradil hotově výdajový pokladní doklad za nákup zboží ve výši 1 601,00 Kč. Výdajový doklad je naveden do dokladové řady pokladna, kde je analyticky rozlišen na daňově uznatelný výdaj a daň z přidané hodnoty.

Tab. 4.2 Daňová evidence-nákup zboží v hotovosti

	Účetní případ	Částka	Evidence
1.	Pokladní doklad za nákup zboží	1 334,16	peněžní deník
	DPH	266,84	peněžní deník, kniha DPH

Zdroj: vlastní úprava

Do pokladny byla příjmovým pokladním dokladem navedena denní tržba ve výši 34 000,00 Kč. Příjmový pokladní doklad je analyticky rozlišen na zdanitelný příjem a daň z přidané hodnoty.

Tab. 4.3 Daňová evidence-prodej zboží v hotovosti

	Účetní případ	Částka	Evidence
1.	Tržba za prodej zboží v hotovosti	28 498,86	peněžní deník
	DPH	5 701,14	peněžní deník, kniha DPH

Zdroj: vlastní úprava

Podnikatel na základě objednávky obdržel zálohovou fakturu na úhradu zálohy na zboží. Tuto zálohovou fakturu zaevidoval do knihy zálohových faktur a zálohu uhradil ze svého bankovního účtu. Následně dodavatel zaslal podnikateli zboží spolu s vyúčtovacím daňovým dokladem.

Tab. 4.4 Daňová evidence-zúčtování zaplacené zálohy

	Účetní případ	Částka	Evidence
1.	Přijatá zálohová faktura	20 000,00	kniha zálohových faktur
2.	Úhrada zálohové faktury z BÚ	20 000,00	peněžní deník
3.	Přijatá faktura za nákup zboží	28 800,00	kniha závazků
4.	Úhrada přijaté faktury za nákup zboží z BÚ	24 000,00	peněžní deník
	DPH	4 800,00	peněžní deník, kniha DPH
5.	Uhrazená záloha na zboží	-20 000,00	peněžní deník

Zdroj: vlastní úprava

Uhrazená záloha na nákup zboží je daňově uznatelným výdajem v momentě úhrady bez ohledu na skutečnost, že k uskutečnění nákupu zboží dojde teprve v budoucnu, jakmile podnikatel obdrží fakturu za nákup zboží, uhradí bezhotovostním převodem doplatek celkové částky, v peněžním deníku je evidována celková částka za nákup zboží jako daňově uznatelný výdaj za nákup zboží, uhrazená záloha je z daňově uznatelných výdajů odečtena, částka daně z přidané hodnoty je zaevidována do kolonky DPH a zároveň do knihy DPH.

4.1.2 MZDOVÉ NÁKLADY A POJISTNÉ V DAŇOVÉ EVIDENCI

Podnikatel Ivan Kantor zaměstnává tři zaměstnance, dva zaměstnanci pracují v rámci hlavního pracovního poměru na šestihodinový pracovní úvazek, jeden zaměstnanec uzavřel s podnikatelem dohodu o pracovní činnosti. Každý měsíc je zpracována zúčtovací listina mezd, na základě které pan Kantor hradí odvody z mezd bankovním převodem, dobírky mezd pak hotově k desátému dni v měsíci.

Tab. 4.5 Daňová evidence-zúčtovací listina mezd

Zúčtovací listina mezd	Hrubá mzda	Sraženo zaměstnancům	Náklady zaměstnavatele	K odvodu
Mzda	25 103,00		25 103,00	21 515,00
Sociální pojištění		1 372,00	5 276,00	6 648,00
Zdravotní pojištění		986,00	1 899,00	2 885,00
Záloha na daň		730,00		730,00
Zákonné pojištění		378,00		378,00

Zdroj: vlastní úprava

Zúčtovací listina mezd je součástí evidence mezd, další dokumentací této evidence jsou přehledy pro správu sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovny, výplatní listina, výplatní pásky, rekapitulace sociálního a zdravotního pojištění, rekapitulace sražených

a odvedených záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti a srážkové daně, rekapitulace dávek a srážek ze mzdy a rekapitulace zákonného pojištění za zaměstnance. Tato evidence nepřechází do daňové evidence předpisem, tak jak je tomu při vedení účetnictví. Do peněžního deníku je zaevidována až úhrada dobírek mezd, odvodů sociálního a zdravotního pojištění, odvodů záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti a srážkové daně, stejně tak úhrada srážek ze mzdy a zákonného pojištění za zaměstnance.

Tab. 4.6 Daňová evidence-osobní výdaje

	Účetní případ	Částka	Evidence
1.	Zúčtovací listina mezd	32 156,00	evidence mezd
2.	Výplata dobírek mezd zaměstnancům v hotovosti	21 515,00	peněžní deník
3.	Úhrada sociálního pojištění z BÚ	6 648,00	peněžní deník
4.	Úhrada zdravotního pojištění z BÚ	2 885,00	peněžní deník
5.	Úhrada zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti z BÚ	730,00	peněžní deník
6.	Úhrada zákonného pojištění zaměstnanců z BÚ	378,00	peněžní deník

Zdroj: vlastní úprava

4.1.3 DLOUHODOBÝ MAJETEK V DAŇOVÉ EVIDENCI

Podnikatel stanovil vnitřním předpisem, že bude v evidenci dlouhodobého hmotného majetku evidovat majetek, jehož doba životnosti je delší než jeden rok a jehož vstupní cena je u hmotného majetku vyšší než 40 000,00 Kč. Pan Kantor zvolil v obou případech zrychlený způsob odpisování.

Tab. 4.7 Daňová evidence-evidence hmotného majetku

Evidence hmotného majetku	Datum pořízení	Vstupní cena	Odpisová skupina	Odpis 2011
Technické zhodnocení budovy	7. 7. 1997	104 051,00	5	3 831,00
Osobní auto VW Touareg	4. 4. 2007	1 067 000,00	2	66 687,00

Zdroj: vlastní úprava

Tato evidence bude podkladem pro uplatnění daňově uznatelných odpisů v uzávěrkové úpravě výdajů v daňovém přiznání, jak stanoví § 26 až § 32a zákona o dani z příjmů.

Tab. 4.8 Daňová evidence-odpisy hmotného majetku

	Účetní případ	Částka	Evidence
1.	Technické zhodnocení budovy	104 051,00 Kč	evidence hmotného majetku
2.	Osobní auto VW Touareg	1 067 000,00 Kč	evidence hmotného majetku
3.	Technické zhodnocení-odpis k 31. 12. 11	3 831,00 Kč	uzávěrková úprava výdajů
4.	VW Touareg-odpis k 31. 12. 11	66 687,00 Kč	uzávěrková úprava výdajů

Zdroj: vlastní úprava

Pokud by podnikatel vedoucí daňovou evidenci pořídil dlouhodobý nehmotný majetek, například software, tento by se neodpisoval, jeho pořizovací cena by byla při úhradě daňově uznatelným výdajem.

4.1.4 SLUŽBY V DAŇOVÉ EVIDENCI

Jan Kantor se rozhodl pořídit si další osobní automobil na finanční leasing, v lednu podepsal leasingovou smlouvu na 60 měsíců a složil první splátku ve výši 150 000,00 Kč plus 30 000,00 Kč DPH. Do karty leasingu, která je součástí evidence leasingu, byly navedeny níže uvedené údaje ze splátkového kalendáře. Podnikatel uhradil první splátku bezhotovostním převodem, na základě splátkového kalendáře si uplatnil ze splátky DPH, dále hradí každý měsíc leasingovou splátku, ze které si taktéž uplatňuje DPH.

Tab. 4.9 Karta leasingu

Společnost	Jan Kantor
Typ leasingu	osobní automobil použitý
Číslo leasingu	116905
Leasingová společnost	DaimlerChrysler Services Bohemia s.r.o.
Počet měsíců leasingu	60
Doba trvání leasingu	16. 1. 2011 - 15. 12. 2015
Cena leasingu	982 680,00
Zůstatková cena leasingu	1 000,00
Zaplacená mimořádná splátka	150 000,00
Měsíční splátky leasingu	11 748,40
Nárok na odpočet DPH	2 129,60
Měsíční splátka daňově uznatelná	9 616,80
Časové rozlišení	
rok 2011	145 401,60
rok 2012	145 401,60
rok 2013	145 401,60
rok 2014	145 401,60
rok 2015	145 401,60
Celkem	727 008,00

Zdroj: vlastní úprava

Jak první, tak měsíční splátky jsou v peněžním deníku navedeny do kolonky nedaňový výdaj, jelikož leasing je v daňové evidenci nutno časově rozlišit na celou dobu trvání leasingu, bez ohledu na skutečnou výši úhrad v daném zdaňovacím období.

Tab. 4.10 Daňová evidence-leasing

	Účetní případ	Částka	Evidence
1.	Leasingová smlouva/osobní auto Mercedes	982 680,00	evidence leasingu/karta
2.	Úhrada první splátky leasingu	150 000,00	peněžní deník
	DPH	30 000,00	peněžní deník, kniha DPH
3.	Úhrada měsíční splátky leasingu	11 748,40	peněžní deník
	DPH z měsíční splátky leasingu	2 129,60	peněžní deník, kniha DPH
4.	Časové rozlišení leasingu za rok 2011	145 401,60	uzávěrková úprava výdajů

Zdroj: vlastní úprava

Podnikatel hradí dle splátkového kalendáře každý měsíc nájemné za pronájem nebytových prostor včetně služeb k nájmu, zálohu na elektrickou energii a telefonní poplatky. Přijaté faktury za tyto služby jsou navedeny do knihy závazků a uhrazeny bankovním

převodem ke dni splatnosti. Úhrada z bankovního účtu je zaevidována v peněžním deníku jako daňově uznatelný výdaj.

Tab. 4.11 Daňová evidence-služby

	Účetní případ	Částka	Evidence
1.	Přijatá faktura na zálohu na el. energii	2 960,00	kniha závazků
2.	Přijatá faktura za telefonní poplatky	352,93	peněžní deník
3.	Splátkový kalendář na nájemné	10 190,00	kniha závazků
4.	Úhrada přijaté faktury na zálohu na el. energii	2 458,33	peněžní deník
	DPH	491,67	peněžní deník, kniha DPH
5.	Úhrada přijaté faktury za telefonní poplatky	311,75	uzávěrková úprava výdajů
	DPH	491,67	peněžní deník, kniha DPH

Zdroj: vlastní zdroj

4.1.5 POKLADNA V DAŇOVÉ EVIDENCI

Podnikatel Jan Kantor eviduje hotovostní platby v české a polské pokladní knize. Příjmovými a výdajovými pokladními doklady podnikatel eviduje drobný nákup zboží, režijní výdaje, jako jsou kancelářské potřeby a čisticí prostředky, nákup pohonných hmot, poštovné, dobírky mezd, nákup drobného hmotného majetku, správní poplatky a podobně. Také hradí hotově některé přijaté faktury za nákup zboží. Všechny tyto položky jsou navedeny na základě příjmových a výdajových pokladních dokladů do pokladní knihy a zároveň do peněžního deníku v rozlišení na daňový, nedaňový výdaj nebo příjem a DPH. V pokladní knize jsou zaevidovány také převody hotovostí mezi bankou a pokladnou jako průběžné položky. V neposlední řadě si podnikatel vybírá měsíčně z pokladny částku osobní spotřeby.

Tab. 4.12 Příklad evidence v pokladní knize

	Datum	Doklad	Číslo	Popis	Příjem	Výdej	Kniha DPH
1.	19. 12. 2011	V	339	Poštovné		44,00	
2.	19. 12. 2011	V	340	Kancelářské potřeby		388,00	4Q/2011
3.	19. 12. 2011	P	332	Tržba za zboží 20%	92 031,00 Kč		4Q/2011
4.	20. 12. 2011	V	333	Platba PF 20110329		7 999,00	
	20. 12. 2011	V	333	Platba PF 20110329		1 600,00	
5.	20. 12. 2011	V	334	Převod peněz		60 000,00	
6.	20. 12. 2011	V	335	Režijní materiál		141,00	4Q/2011

Zdroj: vlastní úprava

4.1.6 DPH V DAŇOVÉ EVIDENCI

Daň z přidané hodnoty z jednotlivých dokladů je evidována v knize DPH v členění na přijatá a uskutečněná plnění bez ohledu na skutečnou úhradu, podnikatel je čtvrtletním plátcem DPH, všechna plnění s datem uskutečnění daného kvartálu jsou zanesena do knihy a následně do patřičných řádků přiznání k dani z přidané hodnoty. Daňové přiznání a kniha DPH dle dokladových řad a dle kódů DPH je uložena v evidenci DPH jako podklad k případné kontrole správce daně.

Správce daně vyzval pana Kantora k odstranění vad a pochybností poté, co obdržel daňové přiznání k dani z přidané hodnoty za třetí čtvrtletí roku 2011. Podnikatel připravil dle knihy DPH dle dokladových řad veškeré originály dokladů ke kontrole a také předložil správci daně knihu DPH dle kódů DPH, kteroužto doložil správnost částek v jednotlivých řádcích přiznání. Správce daně posoudil na základě těchto dokladů výši nadměrného odpočtu DPH za třetí čtvrtletí jako oprávněnou.

4.1.7 INVENTARIZACE DAŇOVÉ EVIDENCE NA KONCI ZDAŇOVACÍHO OBDOBÍ

Konec zdaňovacího období představuje pro podnikatele několik kroků ke zjištění dílčího daňového základu z § 7, pan Kantor provede fyzickou a dokladovou inventarizaci majetku a závazků, což znamená zjištění skutečného stavu, doplní poslední zápisy do pomocných knih a karet, jako jsou odpisy dlouhodobého hmotného majetku, časové rozlišení daňově uznatelných výdajů z leasingu majetku, případně doplní do karty rezervy výši vytvořené nebo rozpuštěné rezervy.

Druhým krokem bude uzavření všech pomocných knih a karet a následně uzavření peněžního deníku, ve kterém budou vypočteny celkové příjmy a výdaje za zdaňovací období. Příjmy a výdaje jsou v peněžním deníku rozlišeny na daňové a nedaňové. Tyto údaje jsou součástí výkazu o příjmech a výdajích. Současně je sestaven výkaz o majetku a závazcích. Hodnoty hmotného majetku jsou uváděny v zůstatkových cenách, tedy pořizovací cena mínus oprávků, zásoby pak v pořizovacích cenách.

Tab. 4.13 Výkaz o příjmech a výdajích

Majetek a závazky	Na začátku období	Na konci období	
Hmotný investiční majetek	32 560,00	28 729,00	
Zásoby	867 650,00	798 655,00	
Peníze a ceniny	114 653,00	105 893,00	
Bankovní účty	27 622,00	31 114,00	
Součet majetku	1 042 485,00	964 391,00	
Závazky	106 787,00	104 982,00	
Součet závazků	106 787,00	104 982,00	
Výkaz příjmů a výdajů	Příjmy		Výdaje
Prodej zboží výrobků a služeb	3 079 742,00	Nákup materiálu a zboží	1 669 077,00
Ostatní příjmy	79,00	Mzdy	396 470,00
		Provozní režie	417 625,00
Příjmy celkem	3 079 821,00	Výdaje celkem	2 483 172,00
ROZDÍL PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ	596 649,00		

Zdroj: vlastní úprava

Suma celkových daňových příjmů a výdajů je zanesena do přílohy číslo jedna přiznání k dani z příjmů fyzických osob. Tento dílčí daňový základ je nutno upravit o uzávěrkovou úpravu příjmů a výdajů. V případě pana Kantora půjde o daňově uznatelné odpisy ve výši 70 518,00 Kč, časové rozlišení splátek nájemného u majetku pořízeného formou leasingu ve výši 145 402,00 Kč, vzájemné zápočty ve výši – 492,00 Kč a částka darovaných zásob ve výši 3 000,00 Kč.

Tab. 4.14 Uzávěrková úprava příjmů a výdajů

Uzávěrková úprava výdajů		Uzávěrková úprava příjmů	
Odpisy	70 518,00	Vzájemné zápočty	492,00
ČR leasingu	145 402,00	Darované zásoby	3 000,00
Výdaje celkem	215 920,00	Příjmy celkem	3 492,00

Zdroj: vlastní úprava

Částky uzávěrkové úpravy příjmů a výdajů jsou uvedeny do přílohy číslo jedna na stranu dvě do tabulky E a přeneseny na stranu jedna, kde upraví dílčí základ daně.

Tab. 4.15 Úprava daňového základu o uzávěrkovou úpravu příjmů a výdajů

Uzávěrková úprava výdajů	
Příjmy podle § 7 zákona	3 079 821,00
Výdaje související s příjmy dle § 7 zákona	2 483 172,00
Rozdíl příjmů a výdajů	596 649,00
Úhrn částek zvyšující výsledek hospodaření	3 492,00
Úhrn částek snižující výsledek hospodaření	215 920,00
Rozdíl příjmů a výdajů	384 221,00

Zdroj: vlastní úprava

4.2 VEDENÍ ÚČETNICTVÍ V PRAKTICKÉM PŘÍKLADU

Podnikatel fyzická osoba Jindřich Janoušek provozuje v rámci svého podnikání tři střediska, servis motorových vozidel, prodej vozidel včetně nákupu a prodeje ojetých vozů a pronájem nemovitostí. Do roku 2010 vedl Jindřich Janoušek daňovou evidenci, od roku 2011 je povinen podnikatel vést účetnictví, jelikož se z důvodu překročení obrátu 25 000 000 Kč v roce 2009 stal v roce 2010 účetní jednotkou. Pan Janoušek je registrován jako plátce daně z přidané hodnoty, zaměstnává zaměstnance z řad servisních techniků, prodejců vozů a administrativních pracovníků.

Jelikož pan Janoušek přešel k prvnímu lednu z vedení daňové evidence na účetnictví, zjistil stav jednotlivých složek majetku a závazků dle daňové evidence, vytvořil účtový rozvrh dle analytických účtů, vytvořil interní směrnice, ve kterých uvedl podpisové vzory, způsob číslování dokladů, číslování dokladových řad, upřesnil způsob oceňování, způsob odpisování majetku, způsob přepočtu cizích měn na českou měnu, způsob výpočtu cestovních náhrad a podobně. Následně podnikatel sestavil zahajovací rozvahu, do které navedl konečné stavy majetku, závazků, pohledávek, záloh, peněžní hotovosti, zůstatků na bankovních účtech, z daňové evidence. Rozdíl mezi aktivy a pasivy zaúčtoval na účet individuálního podnikatele. Otevřel účetní knihy, jako jsou deník, hlavní kniha, kniha analytických účtů, kniha podrozvahových účtů, evidence majetku včetně karet, evidence DPH, evidence drobného hmotného a nehmotného majetku, apod. Vzhledem k členění svého podnikání na jednotlivé provozovny, vytvořil dokladové řady k jednotlivým střediskům, aby bylo možno sledovat pohyb a stav majetku, závazků a pohledávek u daných středisek. Pomocí počátečního účtu rozvažného navedl počáteční stavy na jednotlivé účty.

4.2.1 POŘÍZENÍ DLOUHODOBÉHO MAJETKU

Jindřich Janoušek se rozhodl pořídit osobní vozidlo Ford C-Max, pořizovací cenu vozidla zaúčtoval na účet pořízení hmotného majetku, pokud by vozidlo technicky zhodnocoval v roce pořízení, toto technické zhodnocení by vstupovalo do pořizovací ceny vozidla. Vozidlo navedl do evidence hmotného majetku, v kartě majetku vyznačil druhou odpisovou skupinu, rozhodl, že vozidlo bude odpisováno rovnoměrně a že účetní odpisy se budou rovnat daňovým, poté převedl toto vozidlo do užívání.

Tab. 4.16 Účtování-dlouhodobý majetek

	Účetní případ	Dokl. řada	Částka	MD	D
1.	Pořízení osobního vozidla	KZ	145 000,00	042 100	321 100
2.	Uvedení vozidla do užívání	OÚD	145 000,00	022 100	042 100
3.	Měsíční účetní odpis v následujícím měsíci	OÚD	7 250,00	551 100	082 100

Zdroj: vlastní úprava

4.2.2 NÁKUP A PRODEJ ZBOŽÍ A MATERIÁLU V ÚČETNICTVÍ

Podnikatel Janoušek nakupuje nová motorová vozidla pro prodejnu vozidel, náhradní díly pro servis motorových vozidel a ojetá motorová vozidla, která ve většině případů vykupuje na protiúčet, což znamená, že cenu ojetiny započítává s prodejní cenou nového vozu. Sklady zboží a náhradních dílů účtuje způsobem B, tedy nakoupené zásoby účtuje přímo do nákladů bez použití skladových účtů. Skladové účty použije na konci účetního období, kdy na základě fyzické inventury zásob zboží a materiálu nespotřebované zásoby vyjme z nákladů a naúčtuje na účty zásob materiálu a zboží. Na finančně náročný nákup nových vozů má pan Janoušek sepsanu s leasingovou společností smlouvu o profinancování skladových zásob. Tato smlouva představuje krátkodobý finanční úvěr, kdy po nahlášení avíza o nákupu vozů leasingové společnosti tato hradí částky přímo na účet prodejce, pan Janoušek pak nový vůz prodá buďto za finanční úhradu, při rezervaci složí zájemce rezervační zálohu, po sepsání prodejní smlouvy pak doplatí zbylou částku, nebo sjedná s kupujícím leasingovou smlouvu nebo smlouvu o úvěru pro danou leasingovou společnost. Kupující uhradí dle splátkového kalendáře na účet pana Janouška první splátku a převezme si vozidlo. Leasingová společnost provede vyúčtování a zápočet částky, kterou zaslala na účet prodejce za nákup vozidla, částky, za kterou pan Janoušek prodal dané vozidlo zájemci a částky, která byla složena na účet pana Janouška, ale náleží leasingové společnosti jako první splátka dle leasingové smlouvy. Pan Janoušek pak musí dle pečlivé evidence o toku finančních

prostředků zaúčtovat všechny transakce tak, aby v konečném důsledku došlo k úhradě přijaté faktury za nákup vozidla, vydané faktury za prodej vozidla a vyrovnání krátkodobého úvěru na profinancování skladových zásob, nedoplatek je zaslán z účtu podnikatele leasingové společnosti.

Tab. 4.17 Účtování-nákup a prodeji zboží pomocí profinancování skladových zásob

	Účetní případ	Částka	MD	D
1.	Nákup zboží-auta	280 901,00	504 100	321 100
	DPH	56 180,00	343 040	321 100
2.	Profinancování skladových zásob	337 081,00	321 100	249 100
3.	Daňová záloha na nákup zboží-auta	25 000,00	311 900	324 900
	DPH	5 000,00	311 900	343 001
4.	Úhrada daňové zálohy na BÚ	30 000,00	221 100	311 900
5.	Uhrazená první splátka dle leasingové smlouvy	170 000,00	221 100	324 100
6.	Vydaná faktura za zboží-auta	306 675,83	311 100	604 100
	DPH	61 335,17	311 100	343 001
7.	Odečet uhrazené daňové zálohy	-25 000,00	311 100	324 900
	DPH z daňové zálohy	-5 000,00	311 100	343 001
8.	Odečet uhrazené první splátky dle leasing. smlouvy	-170 000,00	311 100	324 100
9.	Profinancování skladových zásob-zápočet	168 011,00	249 100	311 100
10.	Profinancování skladových zásob-doplatek LS	169 069,00	249 100	221 100

Zdroj: vlastní úprava

4.2.3 FINANČNÍ ÚČTY V ÚČETNICTVÍ

Podnikatel Janoušek vede českou a valutovou pokladnu v polské měně, dva bankovní účty v české měně a eviduje získaný krátkodobý finanční zdroj na profinancování skladových zásob. Nejčastějšími transakcemi jsou úhrady přijatých a vydaných faktur, jejichž zaúčtování je vysvětleno v podkapitole výše. V české pokladně je účtováno o nákupu režijního materiálu, kancelářských potřeb, čisticích prostředků, o nákupu materiálu do servisu, o uhrazeném poštovním, nákupu pohonných hmot, které jsou rozlišovány na pohonné hmoty, jež jsou tankovány do vozidel k prodeji, aby tato byla pojízdná, tento nákup je účtován jakou součást pořizovací ceny vozidla, a dále na pohonné hmoty, které jsou spotřebovávány firemními vozidly. Ve valutové pokladně jsou pak účtovány nákupy v polské měně, jedná se o nákup materiálu a náhradních dílů, o nákup pohonných hmot a o nákup materiálu na opravu nemovitosti. Pokladní doklad je přepočítán kurzem ČNB k danému dni a zaúčtován v české měně, nákup valut je pak upraven kurzovým rozdílem na přepočtenou částku v české měně.

Tab. 4.18 Účtování-finanční účty

	Účetní případ	Dokl.ř.	Částka	MD	D
1.	Kancelářské potřeby	VPD	1 400,00	501 200	211 100
	DPH	VPD	280,00	343 040	211 100
2.	PHM-auta na prodej	VPD	499,98	504 100	211 100
	DPH	VPD	100,02	343 040	211 100
3.	PHM-nafta	VPD	1 958,40	501 300	211 100
	DPH	VPD	391,60	343 040	211 100
4.	Převod peněz BÚ do pokladny	BÚ	20 000,00	261 100	221 100
5.	Vklad peněz z BÚ do pokladny	PPD	20 000,00	211 100	261 100
6.	Úhrada vyd. faktury za služby servisu v hot.	PPD	5 400,00	211 100	311 200
7.	Uhrazená záloha na mat. na opravu budovy	BÚ	60 000,00	314 100	221 100
8.	Cestovné-zaměstnanci	VPD	3 925,00	512 100	211 100
9.	Bankovní poplatky	BÚ	304,00	568 100	221 100

Zdroj: vlastní úprava

4.2.4 ZÚČTOVACÍ VZTAHY V ÚČETNICTVÍ

Mezi standardní pohledávky a závazky, o kterých se v účetnictví podnikatele Janouška účtuje, jsou přijaté a vydané faktury rozlišené dokladovými řadami dle jednotlivých středisek, podnikatel nakupuje zboží a materiál, nakupuje subdodávky oprav v rámci činnosti servisu, údržbářské práce při opravách nemovitosti, služby notáře, dopravu zboží a materiálu, v rámci užívání nemovitosti nakupuje elektrickou energii, teplo a vodu, upgrade software a jiné. Úhrady přijatých a zaplacených záloh jsou účtovány také v rámci zúčtovacích vztahů.

Tab. 4.19 Účtování-zúčtovací vztahy

	Účetní případ	Dokl.ř.	Částka	MD	D
1.	Přijatá faktura za subdodávku servisu	KZ	5 600,00	518 300	321 100
	DPH	KZ	1 120,00	343 040	321 100
2.	Přijatá faktura za opravu plotu	KZ	12 620,00	511 100	321 100
	DPH	KZ	2 524,00	343 040	321 100
3.	Přijatá faktura za dopravu zboží	KZ	15 300,00	504 500	321 100
	DPH	KZ	3 060,00	343 040	321 100
4.	Zaplacená záloha na opravu	BÚ	20 000,00	314 100	221 100
5.	Vydaná faktura za nájem kanceláře	KP	5 000,00	311 300	602 300
	DPH	KP	1 000,00	311 300	343 001

Zdroj: vlastní úprava

Podnikatel eviduje ve svém majetku nemovitost a vozidla, která používá ke své podnikatelské činnosti. Je měsíčním plátcem daně z přidané hodnoty. V dokladové řadě

obecných účetních dokladů jsou účtovány předpisy těchto povinností vůči správci daně. Daň z přidané hodnoty je předpisem po odevzdání daňového přiznání přeúčtována v rámci zajištění kontroly správnosti odvodu daně z přidané hodnoty na analytické účty daňové povinnosti nebo nadměrného odpočtu DPH. U daně z nemovitostí je nutno dbát na skutečnost, že daňově uznatelná je pouze, pokud je zaplacená.

Tab. 4.20 Účtování-předpis a úhrady daňových závazků a pohledávek

	Účetní případ	Dokl.ř.	Částka	MD	D
1.	Předpis daně z nemovitostí	OÚD	11 963,00	532 100	345 300
2.	Úhrada zálohy na silniční daň	BÚ	1 102,00	345100	221 100
3.	Úhrada zálohy na daň z příjmů fyzických osob	BÚ	15 600,00	341 100	221100
4.	Předpis DPH za 10/2011	OÚD	859 331,77	343 001	343 020
	Předpis DPH za 10/2011	OÚD	19,37	343 002	343 020
	Předpis DPH za 10/2011	OÚD	983 136,20	343 020	343 040
	Předpis DPH za 10/2011	OÚD	337,82	343 020	343 041

Zdroj: vlastní úprava

Jelikož podnikatel zaměstnává zaměstnance, vznikají mu pohledávky a závazky z pracovně právních vztahů a odvodů, každý měsíc je účtován předpis mezd a odvodů z mezd, jednomu zaměstnanci je ze mzdy srážena a odváděna částka na základě exekučního příkazu, zaměstnavatel přispívá zaměstnancům na penzijní připojištění a čtvrtletně odvádí zákonné pojištění zaměstnanců.

Tab. 4.21 Zúčtovací listina mezd

Zúčtovací listina mezd	Hrubá mzda	Sraženo zaměstnancům	Náklady zaměstnavatele	K odvodu
Mzda	176 797,00		176 797,00	142 450,00
Sociální pojištění		11 496,00	44 200,00	55 696,00
Zdravotní pojištění		7 961,00	15 911,00	23 872,00
Záloha na daň		12 890,00		12 890,00
Srážka ze mzdy		2 000,00		2 000,00
Příspěvek na penz. poj.			2 200,00	2 200,00
Zákonné pojištění		2 999,00		2 999,00

Zdroj: vlastní úprava

Tab. 4.22 Účtování-mzdy

	Účetní případ	Dokl.ř.	Částka	MD	D
1.	Hrubá mzda	OÚD	176 797,00	521 100	331 100
2.	Sociální pojištění-zaměstnanci	OÚD	11 496,00	331 100	336 100
3.	Zdravotní pojištění-zaměstnanci	OÚD	7 961,00	331 100	336 200
4.	Sociální pojištění-zaměstnavatel	OÚD	44 200,00	524 100	336 100
5.	Zdravotní pojištění-zaměstnavatel	OÚD	15 912,00	524 200	336 200
6.	Záloha na daň z příjmů zaměstnanců	OÚD	12 890,00	331 100	342 100
7.	Srážky ze mzdy	OÚD	2 000,00	331 100	379 100
8.	Zákonné pojištění zaměstnanců	OÚD	2 999,00	525 100	379 200
9.	Příspěvek na penzijní připojištění	OÚD	2 200,00	527 100	379 300

Zdroj: vlastní úprava

4.2.5 PŘECHODNÉ ÚČTY AKTIV A PASIV

V rámci pronájmu části nemovitosti, hrazených záloh na služby k nájmu, přijatých faktur za reklamu a podobně dochází k účetním případům, kdy je nutno tyto časově rozlišit do více účetních období. Podnikatel hradí každý měsíc zálohy na elektrickou energii, spotřeba elektrické energie je vyúčtována jednou ročně v září, tudíž spotřebu je nutno rozlišit tak, aby byly skutečné náklady na spotřebu zaúčtovány do správného účetního období. Faktury za telefonní poplatky, odvoz odpadu, vodné a stočné nebo za archivaci účetních dokladů jsou vystavovány za prosinec v následujícím účetním období, přesto je důležité naúčtovat je na nákladové účty ještě v daném účetním roce. Pojistné plnění, které bude vyplaceno v budoucím účetním období, je v předpokládané výši naúčtováno jako dohadná položka aktivní.

Tab. 4.23 Účtování-přechodné účty aktiv a pasiv

	Účetní případ	Dokl.ř.	Částka	MD	D
1.	Přijatá faktura-spotřeba el. energie v 2010	KZ	21 441,60	389 100	321 100
	Přijatá faktura-spotřeba el. energie v 2011	KZ	68 812,59	502 300	321 100
	DPH	KZ	18 050,84	343 040	321 100
2.	Odečet zálohy na elektrickou energii	KZ	-90 254,19	314 200	321 100
	DPH	KZ	-18 050,84	343 040	321 100
3.	DÚA-Ford servis bonus 2011	OÚD	80 100,00	388 100	604 200
4.	Přijatá faktura na pojistné 2012	OÚD	11 365,00	381 100	321 100
5.	DÚP-elektrická energie 2011	OÚD	22 000,00	502 300	389 100

Zdroj: vlastní úprava

4.2.6 KAPITÁLOVÉ ÚČTY A DLOUHODOBÉ ZÁVAZKY

Čtvrtá účtová třída vyjadřuje vlastní a cizí zdroje krytí majetku. Podnikatel vykázal za rok 2010 zisk, který byl z výsledku hospodaření ve schvalovacím řízení přeúčtován na účet individuálního podnikatele. Tento účet u podnikatele fyzické osoby účetní jednotky vyjadřuje vlastní zdroj, jenž je rozdílem mezi majetkem určeným k podnikání a závazky plynoucími z podnikání. Na tento účet jsou v průběhu účetního období účtovány osobní vklady a osobní výběry podnikatele.

Tab. 4.24 Účtování-hospodářský výsledek a účet individuálního podnikatele

	Účetní případ	Dokl.ř.	Částka	MD	D
1.	Hospodářský výsledek 2010	OÚD	196 577,64	491100	431100
2.	Osobní vklad podnikatele	PPD	300 000,00	211100	491100

Zdroj: vlastní úprava

4.2.7 DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY V ÚČETNICTVÍ

Daň z přidané hodnoty z jednotlivých dokladů je evidována v knize DPH v členění na přijatá a uskutečněná plnění, podnikatel je měsíčním plátcem DPH, všechna plnění s datem uskutečnění daného měsíce jsou zanesena do knihy a následně do patřičných řádků přiznání k dani z přidané hodnoty.

Pan Janoušek prodává zboží nejen tuzemským odběratelům, ale také polským a slovenským zákazníkům, z hlediska DPH jsou tyto prodeje dodáním zboží do jiného členského státu. Pokud pan Janoušek prodává zboží plátcí registrovanému k dani v jiném členském státě a toto zboží bylo skutečně odesláno nebo přepraveno do jiného členského státu, pak vystavuje daňové doklady bez DPH, jedná se u něj o plnění osvobozená s nárokem na odpočet daně a přenáší daňovou povinnost na příjemce zboží. Součástí přiznání k dani z přidané hodnoty je souhrnné hlášení k dani z přidané hodnoty, které koresponduje s řádkem 20 daňového přiznání. V případě prodeje zboží osobě nepovinné k dani v jiném členském státě nebo osobě povinné k dani ale neregistrované k DPH v jiném členském státě, vystavuje daňové doklady s DPH a má povinnost odvést daň na výstupu.

Pan Janoušek prodává nové dopravní prostředky v rámci tuzemska ale i odběratelům ze Slovenska a Polska. Zde musí mít na paměti, že dodání nového dopravního prostředku do jiného členského státu plátcem osobě v jiném členském státě a dopravní prostředek

je skutečně odeslán nebo přepraven do jiného členského státu, jedná se o plnění osvobozené s nárokem na odpočet.

Podnikatel sjednává na základě smlouvy o zprostředkování pojištění prodávaných vozidel, provize za toto zprostředkování eviduje v rámci DPH jako uskutečněná plnění osvobozená bez nároku na odpočet, což znamená povinnost krátit daň z přidané hodnoty z přijatých plnění, souvisejících s touto činností. Provize ze zprostředkování pojištění představují tak mizivou částku v porovnání s uskutečněnými plněními s nárokem na odpočet, že vypořádací koeficient na konci roku je vždy vypočítán jako stoprocentní a ke krácení nedochází.

Další aktivitou podnikatele je pronájem kanceláří v budově autosalonu. Pronájem je osvobozeným uskutečněným plněním bez nároku na odpočet. Podnikatel vystavuje daňové doklady s daní, jelikož nájemci kanceláří jsou plátcí DPH a proto má nárok na plný odpočet daně z přijatých plnění souvisejících s touto ekonomickou činností.

Daňová přiznání a knihy DPH dle dokladových řad a dle kódů DPH jsou uložena v evidenci DPH jako podklad k případné kontrole správce daně.

4.2.8 INVENTARIZACE A ÚČETNÍ ZÁVĚRKA V ÚČETNICTVÍ

Konec účetního období je typický uzávěrkovými pracemi v účetnictví, podnikatel po doúčtování všech účetních případů zahájil inventarizaci jednotlivých účtů, provedl fyzickou inventuru majetku, zboží, materiálu, peněžní hotovosti a cenin, odsouhlasil nezaplacené pohledávky a závazky, pečlivá evidence pohledávek je důležitým podkladem k vytvoření opravných položek k nepromlčeným pohledávkám po splatnosti, evidence závazků pak slouží jako podklad pro případné dodanění neuhrazených závazků 36 měsíců po splatnosti, nebo neuhrazeného pojistného na sociální a zdravotní pojištění. Byly odsouhlaseny nezúčtované přijaté a uhrazené zálohy, závazky vůči zaměstnancům a institucím vyplývající z rekapitulace mezd, byly porovnány zaúčtované účetní odpisy s daňově uznatelnými, podnikatel ve své vnitropodnikové směrnici rozhodl, že účetní odpisy se budou rovnat daňovým, tudíž žádný rozdíl nevznikl. V rámci uzávěrkových prací byly doplněny dohadné účty aktivní a pasivní o položky nákladů na elektrickou energii, pojistné plnění, služeb k nájmu a předpokládaného množstevního bonusu ke zboží. Ke každému účtu byl sepsán protokol a doloženy přílohy, následně byly vytvořeny výkazy účetní závěrky rozvaha a výkaz

zisku a ztráty ve zjednodušeném rozsahu a příloha, ve které podnikatel uvedl doplňující informace k výkazům.

V příloze bylo uvedeno, že podnikatel neeviduje žádné splatné závazky pojistného na sociální zabezpečení a na veřejné zdravotní pojištění ani závazky vůči finančnímu orgánu, všechny byly řádně uhrazeny do 31. 1. následujícího roku. Také byly v příloze rozlišeny závazky a pohledávky z obchodních vztahů po splatnosti.

Hospodářský výsledek před zdaněním, uvedený ve výkazu zisků a ztrát, je vykázán v příloze číslo jedna daňového přiznání, na straně dvě v tabulce úpravy zvyšující výsledek hospodaření jsou uvedeny daňově neuznatelné výdaje, kterými jsou náklady na reprezentaci, odpis pohledávky, ostatní provozní výdaje a částka vyplývající z přechodu daňové evidence na účetnictví, kterou se podnikatel rozhodl uplatnit. V tabulce úpravy snižující výsledek hospodaření jsou uvedeny paušální výdaje na dopravu, nájemné, které je zdaňováno dle § 9 ZDP a dále částka vyplývající z přechodu daňové evidence na účetnictví, kterou se rozhodl podnikatel uplatnit.

4.3 OPTIMALIZACE DAŇOVÉ POVINNOSTI V PRAXI

Příklad č. 1 – vysoké příjmy, vysoké výdaje

Podnikatel fyzická osoba podniká v oblasti nákupu a prodeje zboží, podnikání zahájil 1. 1. 2011, je plátcem DPH, zaměstnává zaměstnance, provozuje osobní i nákladní motorová vozila, v obchodním majetku podnikatele jsou evidovány budovy skladu a kanceláří, které jsou rovnoměrně odepisovány. Podnikatel si platí životní pojištění ve výši 24 000 Kč ročně a penzijní pojištění ve výši 18 000 Kč ročně, uplatňuje slevu na poplatníka a daňové zvýhodnění na jedno dítě. Jelikož se jedná o první rok podnikatelské činnosti, rozhoduje se podnikatel, jakou variantu uplatnění výdajů na dosažení, zajištění a udržení příjmů zvolí, zda ve skutečné výši, nebo zvolí výdaje procentem z příjmů [2].

Tab. 4.25 Výkaz o příjmech a výdajích

Příjmy		Výdaje	
Prodej zboží výrobků a služeb	4 212 257,00	Nákup materiálu a zboží	3 212 510,00
Ostatní příjmy	10 000,00	Mzdy	387 345,00
Uzávěrková úprava příjmů	5 450,00	Platby pojistného	0,00
Příjmy celkem	4 227 707,00	Provozní režie	13 325,00
		Uzávěrková úprava výdajů	157 000,00
		Výdaje celkem	3 770 180,00
Rozdíl příjmů a výdajů	457 527,00		

Zdroj: vlastní úprava

Tab. 4.26 Výdaje uplatněné ve skutečné výši

Příjmy celkem	4 227 707,00
Výdaje celkem	3 370 180,00
Základ daně	457 527,00
Nezdanitelná část základu daně - životní pojištění	12 000,00
Nezdanitelná část základu daně - penzijní připojištění	12 000,00
Základ daně zaokrouhlený na celé stokoruny Kč dolů	433 500,00
Daň 15%	65 025,00
Sleva na poplatníka	23 640,00
Daňové zvýhodnění na dítě	11 604,00
Daň	29 781,00

Zdroj: vlastní úprava

Tab. 4.27 Výdaje uplatněné procentem z příjmů

Příjmy celkem	4 227 707,00
Výdaje procentem z příjmů ve výši 60%	2 536 624,00
Základ daně	1 691 083,00
Nezdanitelná část základu daně - životní pojištění	12 000,00
Nezdanitelná část základu daně - penzijní připojištění	12 000,00
Základ daně zaokrouhlený na celé stokoruny Kč dolů	1 667 000,00
Daň 15%	250 050,00
Sleva na poplatníka	23 640,00
Daňové zvýhodnění na dítě	11 604,00
Daň	214 806,00

Zdroj: vlastní úprava

Jak názorně ukazuje tento příklad, v případě vysokých příjmů i vysokých výdajů je pro poplatníka podstatně výhodnější zvolit variantu uplatnění výdajů ve skutečné výši, kdy daňová povinnost činí 29 781 Kč. Pokud by se podnikatel rozhodl pro variantu uplatnění výdajů procentem z příjmů, pak by musel na dani z příjmů fyzických osob zaplatit částku 214 806 Kč.

Jelikož se jedná o první rok podnikání, pak v případě varianty b) není třeba řešit úpravu základu daně za zdaňovací období 2010 o pohledávky, závazky a zásoby na skladě k 31. 12. 2010 [2].

Příklad č. 2 – vysoké příjmy, nízké výdaje

Podnikatelka fyzická osoba podniká na základě povolení Ministerstva financí jako vázaný pojišťovací poradce, má kancelář v pronajatém nebytovém prostoru, osobní motorové vozidlo pronajaté formou operačního leasingu, příjmy tvoří provize za zprostředkování pojištění od jedné pojišťovny, nezaměstnává žádné zaměstnance, hradí příspěvek na penzijní pojištění 12 000 Kč ročně, uplatňuje úroky z úvěru na bytové potřeby ve výši 54 000 Kč, slevu na dani na poplatníka a daňové zvýhodnění na jedno dítě.

Tab. 4.28 Výkaz o příjmech a výdajích

Příjmy		Výdaje	
Prodej zboží výrobků a služeb	578 600,00	Nákup materiálu a zboží	15 687,00
Ostatní příjmy	0,00	Mzdy	0,00
Uzávěrková úprava příjmů	0,00	Platby pojistného	0,00
Příjmy celkem	578 600,00	Provozní režie	66 800,00
		Uzávěrková úprava výdajů	0,00
		Výdaje celkem	82 487,00
Rozdíl příjmů a výdajů	496 113,00		

Zdroj: vlastní úprava

Tab. 4.29 Výdaje uplatněné ve skutečné výši

Příjmy celkem	578 600,00
Výdaje celkem	82 487,00
Základ daně	496 113,00
Nezdanitelná část základu daně - úroky z úvěru	54 000,00
Nezdanitelná část základu daně - penzijní připojištění	6 000,00
Základ daně zaokrouhlený na celé stokoruny Kč dolů	436 100,00
Daň 15%	65 415,00
Sleva na poplatníka	23 640,00
Daňové zvýhodnění na dítě	11 604,00
Daň	30 171,00

Zdroj: vlastní úprava

Tab. 4.30 Výdaje uplatněné procentem z příjmů

Příjmy celkem	578 600,00
Výdaje celkem procentem z příjmů ve výši 40%	231 440,00
Základ daně	347 160,00
Nezdanitelná část základu daně - úroky z úvěru	54 000,00
Nezdanitelná část základu daně - penzijní připojištění	6 000,00
Základ daně zaokrouhlený na celé stokoruny Kč dolů	287 100,00
Daň 15%	43 065,00
Sleva na poplatníka	23 640,00
Daňové zvýhodnění na dítě	11 604,00
Daň	7 821,00

Zdroj: vlastní úprava

Pokud podnikatelka dosahuje vysokých příjmů a nízkých výdajů, pak je pro ni výhodnější uplatňovat výdaje procentem z příjmů. Výdaje uplatněné ve skutečné výši v tomto příkladu mají za následek daňovou povinnost ve výši 30 171 Kč, výdaje uplatněné procentem z příjmů pak pouze 7 821 Kč. Daňová úspora ve výši 22 350 Kč je nezanedbatelná.

Podnikatelka podniká druhým rokem, v prvním roce podnikání uplatnila výdaje ve skutečné výši. Jelikož však neeviduje žádné nezaplacené pohledávky ani závazky a nevlastní žádné skladové zásoby, nemusí podle zákona podat za rok 2010 dodatečné daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob a upravit v něm základ daně [2].

Příklad č. 3 – nízké příjmy, nízké výdaje

Podnikatelka fyzická osoba podniká v oblasti úklidu domácností, veškeré její příjmy plynou z této činnosti, provozuje jedno osobní motorové vozidlo, které je odpisováno

rovnoměrně, jelikož je součástí obchodního majetku podnikatele, nezaměstnává žádného zaměstnance, uplatňuje slevu na dani na poplatníka

Tab. 4.31 Výkaz o příjmech a výdajích

Příjmy		Výdaje	
Prodej zboží výrobků a služeb	182 788,00	Nákup materiálu a zboží	25 789,00
Ostatní příjmy	0,00	Mzdy	0,00
Uzávěrková úprava příjmů	0,00	Platby pojistného	0,00
Příjmy celkem	182 788,00	Provozní režie	5 890,00
		Uzávěrková úprava výdajů	10 000,00
		Výdaje celkem	41 679,00
Rozdíl příjmů a výdajů	141 109,00		

Zdroj: vlastní úprava

Tab. 4.32 Výdaje uplatněné ve skutečné výši

Příjmy celkem	182 788,00
Výdaje celkem	41 679,00
Základ daně	141 109,00
Nezdanitelná část základu daně	0,00
Základ daně zaokrouhlený na celé stokoruny Kč dolů	141 100,00
Daň 15%	21 165,00
Sleva na poplatníka	23 640,00
Daňové zvýhodnění na dítě	0,00
Daň	0,00

Zdroj: vlastní úprava

Tab. 4.33 Výdaje uplatněné procentem z příjmů

Příjmy celkem	182 788,00
Výdaje celkem procentem z příjmů ve výši 60%	109 673,00
Základ daně	73 115,00
Nezdanitelná část základu daně	0,00
Základ daně zaokrouhlený na celé stokoruny Kč dolů	73 100,00
Daň 15%	10 965,00
Sleva na poplatníka	23 640,00
Daňové zvýhodnění na dítě	0,00
Daň	0,00

Zdroj: vlastní úprava

Na tomto příkladu je demonstrován případ, kdy příjmy i výdaje jsou nízké, tudíž základ daně, ze kterého je vypočtena 15 % daň z příjmů fyzických osob až do výše

157 600 Kč při uplatnění slevy na poplatníka, představuje nulovou daň. Daň ve výši nula je vypočtena jak při uplatnění výdajů ve skutečné výši, tak i při uplatnění výdajů procentem z příjmů. Pokud tedy není nutno upravovat daňový základ za předchozí účetní období, jelikož podnikatelka nevidovala žádné pohledávky závazky ani zásoby na skladě, může se rozhodnout pro jakoukoliv variantu, aniž by se výsledná daň změnila [2],[4].

5 ZÁVĚR

Jak již bylo v úvodu uvedeno, cílem této bakalářské práce bylo v přehledné a srozumitelné formě shrnout a objasnit základní legislativní informace, které jsou nezbytné pro podnikatele podnikajícího dle českých zákonů, objasnit a vymezit způsob vedení daňové evidence a účetnictví a názorně předvést tyto systémy na praktických příkladech.

Daňová evidence je v povědomí účetních nelichotivě pojmána jako jednoduchá a nepřehledná, mnoho účetních ji vysloveně nemá rádo s argumentem, že poskytuje nedostatek informací jak podnikateli, tak účetní při inventarizaci na konci zdaňovacího období. Jsem přesvědčena o tom, že daňová evidence dává prostor pro velmi podrobné členění jednotlivých příjmů i výdajů. Pokud jsou pečlivě nastaveny dokladové řady a analytické členění operací, pak je evidence rozlišení příjmů a výdajů ovlivňujících a neovlivňujících základ daně naprosto dostačující a velmi podobná obrátové předvaze v účetnictví. Toto členění slouží k inventarizaci na konci zdaňovacího období včetně kontroly zúčtování záloh, průběžných položek, zaplacených dobírek mezd a odvodů z mezd dle rekapitulací za jednotlivé měsíce, úhrad silniční daně a ostatních daní, případně kontroly splátek leasingu či úvěru. U podnikatelů čerpajících dotace je toto členění nezbytné pro správné vyúčtování dotace a je vyžadováno rozlišení položek na položky hrazené z dotace a položky hrazené z vlastních zdrojů.

Daňová evidence je navíc pro podnikatele srozumitelnější než účetnictví, mnohokrát není podnikatel schopen při vedení účetnictví pochopit svou velkou daňovou povinnost, přitom na účtu nemá žádné peníze, zlobí se na účetní, že mu daně špatně spočítala a pojem časové souvislosti je mimo jeho chápání.

Účetnictví svým charakterem připomíná pečlivé skládání puzzle, z nepřehledného množství dokladů, faktur, smluv, bankovních výpisů, evidencí a sestav vznikne pečlivou mnohdy přímo detektivní prací dokonalý obraz podnikatelovy snahy v rámci celého zdaňovacího období. Průběžné zpracování účetních dokladů, pravidelné dílčí inventarizace analytických účtů a komunikace s podnikatelem o stavu pohledávek a závazků a průběžném výsledku hospodaření, dává podnikateli možnost využít tyto informace k maximálnímu zefektivnění svých podnikatelských aktivit.

Na první pohled by se mohlo zdát, že účetnictví svým principem časové a věcné souvislosti s daným účetním obdobím znevýhodňuje podnikatele oproti vedení daňové evidence. V daňové evidenci jsou daňově uznatelným výdajem skutečně uhrazené výdaje, i když se vážou k budoucímu zdaňovacímu období, v účetnictví je nutno výdaje časově rozlišit a pokud se nevztahují k danému období, pak čekají na přechodných účtech pasiv na své uplatnění. Je spravedlivé, že v případě příjmů je systém stejný, v daňové evidenci je rozhodující datum úhrady, v účetnictví věcná a časová souvislost. Například inventura skladů materiálu, zásob vlastní výroby nebo zboží v daňové evidenci neovlivní základ daně, v případě účetnictví je tomu jinak, pokud klient vede sklady způsobem B, pak musí na konci zdaňovacího období na základě fyzické inventury hodnotu skladových zásob vyjmout z daňově uznatelných výdajů a převést je na skladové účty. Tím je samozřejmě ovlivněn výsledek hospodaření. V opozici tomuto znevýhodnění může být však skutečnost, že podnikatel, který vede daňovou evidenci, sice ponechal v daňově uznatelných nákladech zaplacené avšak nespotřebované zásoby, bohužel v následujícím roce tyto zásoby prodá nebo spotřebuje, vznikne mu v souvislosti s nimi zdanitelný příjem, který bude nucen zdanit, aniž by k nim mohl uplatnit odečet nákladů na jejich pořízení.

V kapitole čtyři jsou tyto zásady názorně demonstrovány na příkladech dvou podnikatelů, kdy jeden vede daňovou evidenci a druhý vede účetnictví. Tyto praktické příklady ukazují zásadní rozdíly v pojetí daňové evidence a účetnictví. Podnikatel, který provozuje klenotnictví, patří mezi malé podnikatele a vedení daňové evidence je pro něj naprosto dostačující. Princip zdanění skutečně uhrazených příjmů a výdajů je pro podnikatele jednoduše přehledný, výhodou je také ponechání uhrazeného nakoupeného zboží v daňově uznatelných výdajích, i když nebylo k poslednímu dni zdaňovacího období prodáno.

Druhý podnikatel, zabývající se nákupem a prodejem zboží, pronájmem nebytových prostor a servisem motorových vozidel, dosahuje vysokých obrátů a výdaje související s jeho ekonomickou činností jsou také značné, rozdělení podnikání na tři střediska a snaha o průběžnou analýzu hospodaření ze strany podnikatele vyžaduje pečlivé členění jednotlivých účetních operací na analytických účtech, rozdělení dokladových řad v rámci jednotlivých středisek a svědomitou inventarizaci účetnictví minimálně jednou za tři měsíce. V tomto případě je vedení účetnictví nevyhnutelné, a právě na tomto příkladu jsou patrné výhody podvojně evidence každého účetního případu. Podnikatel eviduje ve své skladové evidenci značné částky za zboží a materiál, každé nakoupené vozidlo představuje několikasettisícovou položku, sklad náhradních dílů musí být vzhledem k velké vytíženosti servisu také pravidelně

dostatečně zásoben, výhodou vedení účetnictví sice je, že daňovým nákladem je každý nákup potřebný pro uskutečňování ekonomické činnosti na základě daňového dokladu patřícího do daného účetního období, ovšem v případě nespotřebovaných zásob je podnikatel povinen tyto zásoby dodanit, tedy vyjmout z daňově uznatelných výdajů a převést je na skladový účet.

Jak ukazuje tato bakalářská práce, podnikateli nestačí si vyřídit živnostenský list a začít podnikat, musí se alespoň rámcově seznámit s platnými zákony a také se jimi řídit, jednou ze zásadních oblastí je pak zdanění jeho příjmů. Bohužel v posledních letech dochází k legislativním změnám takovou rychlostí, že i pro odborníka je náročné se v těchto změnách orientovat.

Zákon o dani z příjmů definuje, které příjmy jsou příjmy daňovými a které výdaje jsou výdaji daňově uznatelnými. Pokud se tedy podnikatel rozhodne uplatňovat výdaje ve skutečné výši, je povinen se tímto zákonem řídit, praxe však ukazuje, že podnikatelé se ne vždy se zákonem ztotožňují. Příkladem může být podnikatelka, která skálopevně trvala na tom, že antikoncepce je daňově uznatelným výdajem, jelikož kdyby přišla do jiného stavu, nemohla by provozovat svou podnikatelskou činnost.

V případě daňové kontroly je důkazní břemeno na podnikateli a tudíž je v jeho zájmu, aby vedl pečlivě daňovou evidenci či účetnictví a mohl tak doložit oprávněnost výše daňově uznatelných nákladů, což ho administrativně zatěžuje a proto se v mnoha případech uchyluje k uplatnění výdajů procentem z příjmů, kdy nemusí rozhodovat o tom, zda je daný výdaj daňově či nedaňově uznatelným.

Zákonem povolená optimalizace daňového základu možností využití uplatnění výdajů procentem z příjmů je názorně demonstrována v podkapitole číslo tři čtvrté kapitoly. Příklady dokládají, že v případě vysokých příjmů a nízkých skutečných výdajů, což je pravidlem například u profesí pojišťovacích poradců či zprostředkovatelů, kteří inkasují vysoké provize za zprostředkování a k vykonávání činnosti jim stačí notebook, telefon a osobní vozidlo, je evidentně výhodnější uplatnit výdaje procentem z příjmů a snížit si tímto svůj daňový základ z podnikání. K lítosti nás všech však zákonodárci připravují pro rok 2013 omezení u činností spadajících do paušálů ve výši 40 procent, resp. 30 procent, zde bude výše odpočtu prostřednictvím paušálu omezena na 40 procent, resp. 30 procent z příjmů do výše dvou milionů korun. Také bude možno uplatnit při této možnosti pouze základní slevu na poplatníka. Sazba daně z příjmů fyzických osob bude zvýšena na 16 %.

Výhled do dalších let je ještě o něco méně optimistický, Navrhuje se snížení výdajových paušálů OSVČ na úroveň roku 2004, tedy ve většině případů na 25 % a například zvýšení srážkové daně z 15 % na 25 %. Co se týče daně z přidané hodnoty, také nezůstala nepovšimnuta, v zákoně o dani z přidané hodnoty je již uvedeno, že v roce 2013 bude daň z přidané hodnoty sjednocena sazbou 17,5 %, ovšem s velkou pravděpodobností dojde ke změně snížené sazby daně na 15 % a základní sazby daně na 21 %. Má také dojít ke zdvojnásobení sazeb daně z elektřiny, má dojít ke zrušení osvobození zemního plynu pro vytápění domácností, má být zavedena uhlíková daň z topných olejů a pevných paliv a spotřební daň na tiché víno má činit 10 Kč/l s výjimkou malých vinařů.

Tyto změny budou mít za následek zvýšení výdajů jak domácností tak v podnikatelské sféře, což povede k úsporným opatřením, úbytku pracovních míst a zvýšení počtu domácností, žijících pod hranicí životního minima. Pracující důchodci přijdou o možnost uplatnění slevy na poplatníka a jejich důchody se budou valorizovat pouze jednou třetinou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje:

- [1] HAKALOVÁ, Jana a Yvetta PŠENKOVÁ. *Daňová evidence*. 1. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2008. 104 s. ISBN 978-80-248-1798-9.
- [2] JAROŠ, Tomáš. *Zdanění příjmů v roce 2011*. Praha: GRADA Publishing, s.r.o., 2011. 237 s. ISBN: 978-80-247-3822-2.
- [3] KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelů*. 1. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2009. 215 s. ISBN 978-80-248-2149-8.
- [4] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony: úplná znění k 1. 1. 2012*. 20. vydání. Praha: GRADA Publishing, s.r.o., 2012. 264 s. ISBN: 978-80-247-4254-0.
- [5] VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

Internetové zdroje:

- [6] Kdy skartovat doklady pro daňovou evidenci? [online]. [cit. 29. 2. 2012] Dostupné z <http://www.podnikatel.cz/clanky/kdy-skartovat-doklady-pro-danovou-evidenci/>
- [7] Vyhláška č. 500 ze dne 6. listopadu 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky 2002 částka 174, s. 9690 - 9721*. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2002/sb174-02.pdf>
- [8] Zákon č. 16 ze dne 21. prosince 1992 Sb., o dani silniční. In: *Sbírka zákonů České republiky 1993 částka 6, s. 133 - 136*. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb06-93.pdf>.
- [9] Zákon č. 48 ze dne 7. března 1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky 1997 částka 16, s. 1185 - 1264*. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1997/sb016-97.pdf>.
- [10] Zákon č. 235 ze dne 1. dubna 2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. In: *Sbírka zákonů České republiky 2004 částka 78, s. 4946 - 5010*. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2004/sb078-04.pdf>.

- [11] Zákon č. 280 ze dne 22. července 2009 Sb., daňový řád. In: *Sbírka zákonů České republiky* 2009 částka 87, s. 4038 – 4104. Dostupné také z <http://www.mvcr.cz/soubor/sb087-09-pdf.aspx>.
- [12] Zákon č. 338 ze dne 4. května 1992 Sb., o dani z nemovitostí o dani z nemovitostí. In: *Sbírka zákonů České republiky* 1992 částka 71, s. 1946 - 1952. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb071-92.pdf>.
- [13] Zákon č. 357 ze dne 5. května 1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. In: *Sbírka zákonů České republiky* 1992 částka 73, s. 1993 - 1998. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb073-92.pdf>.
- [14] Zákon č. 455 ze dne 2. října 1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky* 1991 částka 87, s. 2122 - 2159. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb087-91.pdf>.
- [15] Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991 Sb., obchodní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky* 1991 částka 98, s. 2474 - 2565. Dostupné také z http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/zakon_12.html#castka_98.
- [16] Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 Sb., o účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky* 1991 částka 107, s. 2802 - 2810. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb107-91.pdf>.
- [17] Zákon č. 586 ze dne 20. listopadu 1992 Sb., o daních z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky* 1992 částka 117, s. 3473 - 3491. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb117-92.pdf>.
- [18] Zákon č. 589 ze dne 20. listopadu 1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení. In: *Sbírka zákonů České republiky* 1992 částka 118, s. 3521 - 3528. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb118-92.pdf>.
- [19] Zákon č. 592 ze dne 20. listopadu 1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. In: *Sbírka zákonů České republiky* 1992 částka 119, s. 3558 - 3565. Dostupné také z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb119-92.pdf>.

SEZNAM ZKRATEK

BÚ – bankovní účet

ČNB – Česká národní banka

ČNR – Česká národní rada

4Q/2011 – čtvrté čtvrtletí roku 2011

DPH – daň z přidané hodnoty

KP – kniha pohledávek

KZ – kniha závazků

LS – leasingová smlouva

OÚD – ostatní účetní doklad

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

P – příjem

PF – přijatá faktura

PPD – příjmový pokladní doklad

Repo sazba – úrok, za který centrální banka od komerčních bank odkupuje jimi eskontované směnky při reeskontu

V – výdej

VF – vydaná faktura

VPD – výdajový pokladní doklad

ZDP – zákon o dani z příjmů

ZDPH – zákon o dani z přidané hodnoty

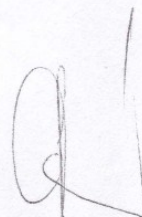
ZTP/P – osoba s těžkým zdravotním postižením, mimořádné výhody III. stupně

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečné, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

Eva Schoupalová

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – 1. Příloha k přiznání k dani z příjmů fyzických osob

Příloha č. 2 – Účtová osnova

Příloha č. 3 – Uzávěrkové výkazy

Příloha č. 4 – Součty operací v peněžním deníku

Příloha č. 5 – Používané dokladové zkratky pro účtování

Příloha č. 6 – Rozvaha

Příloha č. 7 – Výkaz zisku a ztráty

Příloha č. 8 – Účet zisků a ztrát